

Ì î í ãî ëûí Í ýéòòýé Í èéãýì Хүрээлэн(Ñîðîñûí ñáí)-ýýñ

õ°í äë°í äèéí äçáí ýèð ðèéñýí тайлан

Î . Àì àððçç, Â. Áàððçç, Á. Áàýð

"Ì Î Í ÃÎ È ÓËÑÛÍ ÈÐÃÝÍ Ä ÃÀÇÀÐ
ª Ì ×È - - ÈÝÕ ÒÓÕÀÉ" Î Î Í ÃÎ È ÓËÑÛÍ
ÕÓÓËÛÄ ÕÈÉÑÝÍ Ä- Í ØÈÍ ÆÈÈÃÝÝ

Óèàáí áààðàð, 2003

Āað÷eā

Í YĀ. Ī Ī Ī ĀĪ Ē Ī ĐĪ Ū ĀAÇĐŪĪ ØĒĪ YŌĀYĒ (ĐĀŌĪ ĐĪ), ŌŌŌĒĒĒĒĒ ŌĀĒĀĀĐŌĒ ŌĪ Ā×
 Ī YĀYŸYĒYĒ 4

ŌĪ "Đ. Ī Ī Ī ĀĪ Ē ŌĒĀĀ ĀAÇĐŪĪ ĐĀŌĪ ĐĪ ŪĪ YĐŌ ÇĒ ĒĪ ĐĪ ĀŌĪ ĒŌĪ Ī ĀĒ ĐYĒĀNŸĪ ĐĒ - Ō..... 5

ĀŌĐĀĀ. ĀAÇĐ ĀĪ ×Ē^aĒĒĒĒĒ ŌŌŌĒĒĒĒĒ ÇĀĐĒĪ ÇĀĀĒŌ, ĀĀŌŌĒĒĀŪĀ ĀĀĀĀĀĀŪĪ ÇĀĐĒĪ
 Ī ĐĪ ŪŌĐĪ Ē ŌĀĐŪŌŌŌĒĀĪ Ē ÇYŌ Ī Ū..... 8

1. ĀAÇĐ ĀĪ ×Ē^aĒĒĒĒĒ ØĒĪ Y ŌYĒĀYĐĒĒĀ ØĒĒĀYĒ ĀĀĒĀĀĀ ĀĐĀĀ..... 8
2. ĀAÇĐ ĀĪ ×Ē^aŌ NŌĀŪĀĒĒŌ 9
3. ĀĪ ×Ē⁻ Ē ĒYŌ ĀAÇĐŪĪ ÇĪ ĐĒŌĒĀĒŌ, ŌYĪ ĀYŸ..... 9
4. ĀAÇĐŪĀ Ē Ī Y Đ^aĒĀ^aĐĀ Ē ĀŌĐ Ō ŌŌĀĀĒĀĀĒ ĀĪ ×Ē⁻ Ē ĒYŌ..... 10
5. ĒĐĀYĪ Ā ĀĪ ×Ē⁻ Ē ĒYŌ ĀAÇĐŪĪ ĀĀĒĐŌĒĒ 11

Ā^aĐ^aĀ. ĀAÇĐ ĀĪ ×Ē^aĒĒĒĒĒ ŌŌŌĒĒĒĒĒ Ē Ī ĀNŸĪ ŌŌŌĒŪ ĀĪ ĒĪ Ī ĀŌNĀĀ ŌŌŌĒŪŌĀĒ
 ŌĀĐŪŌŌŌĒĀĪ Ē ÇNŸĪ ŌŌŌĀĒ..... 13

ŌĀĀ. ĀAÇĐ ĀĪ ×Ē^aĒĒĒĒĒ ŌŌŌĒĒĒĒĒ ĀĪ ĐĪ Ī Ā ĀĒ ĐYŌ, ÇĪ ŌĒĪ Ī ĀĀĒĀŌŌĒĀĒŌ, ĒĪ NŌĒŌŌŌ
 ŌĪ Ī ĐĪ Ī ĀŪĪ ŌĀĪ ĀĀĐĀĒ, ŌĒĒĀĀĀ..... 14

ÇŌĐĀĀĀ. ŌŌŌĒŪĀ ŌĀĪ ĐĀĀĀĀŌ Ī ĒĒĀĪ ĒĒĪ ĀĒ ĒYĀĒYĒĒ, Ī ŌŌĀĀ ĀYĀĀĀYĐĒĒĒĒĒ ĀĀĒĐŌĒĒĒĒ
 ŌĐŪĀ×ĒĒĀĪ NŌĀĀĒĒĀĀ 19

ĀĪ ĒĪ Ī. ĀAÇĐ ĀĪ ×Ē^aĒĒĒĒĒ ŌŌŌĒĒĒĒĒ ŌĀĒĀĀĐ ÇĀĐĒĪ ĒĐĀYĀŌYĒ ŌŌĒÇĀĒ ĐĒĒĒŌNĀĪ
 ŌŌŌĀĒ..... 20

1. "ĀAÇĐŪĀ ŌŌĀĀĐĀĀĀĐ ŌŌĀŪ×ĒĀŌŪĪ Đ^aĒ^aĀ" Ō^aĀ^aĒĀ^aĪ ĒĒ ŌYĐĀ Ē Ī, ŌĒĒŌ-ŪĪ
 ĀĒŌ Ē Ī ĀNĀĪ Y. ĀĀŌ Ē Ē:
 20
2. "ĀAÇĐ ŌĀĐĒĀĒĀĪ Ō^aĀĒ Ē ĒYŌ NĀĪ "ĀĒĒĒĒ ĀYĀ ŌYĐĀ Ē Ī ĀĒŌĀĪ ĀYĐYĒ:
 22
3. Ō^aĀ ĀĒĪ ĀĒĒĒĒ ĀĒĀĀĀĀĪ Ō NŌĪ ŪĪ ÇĀĀĀĀĒ ĀĀĀĒĒĒĒĒ ĀAÇĐ ŌĀĐĒĀĒĀĪ ĀĒĒĒĒ
 ĀN^aĪ ŌŌŌĒ ŌŌĒ-ĒĒĒĒĒ ÇĀŌĒĐĀĒ^aĒ:
 23
4. Ī ĀĪ ĒĪ Ī Ī ĀĪ ĒĒĒĒĒ ĐĀĒĒŌĪ Đ×ĒĒĒ Ō.×:
 23
5. ĀĀĐŌĀĪ ŌŌĒ ĀĒĪ ĀĒĒĒĒ ŌĀĐŪĪ ĀĪ Ē NŌĪ ŪĪ Ī ĀĒ×ĒĒĒ Ō.Ā:
 23
6. NŸYĒYĪ ĀY ĀĒĪ ĀĒĒĒĒ ŌĀĀĪ ĀĐ NŌĪ , ŌŌĀĒĒĒĒĒ Ī ĀĐNĪ Ū ĀĀĒĀĀĒŪ ŌĀĪ ĀĀĀĒĀĀ× N.Ō:
 24
7. ĀĀĐĪ Ē^aĒĒĒĒĒ ĀĒĪ ĀĒĒĒĒ Ī Ī Ī ĀĪ Ē ĀĒĐĀĒĒĒ Ī ŌĐŌŌĪ Ū ŌĀĪ ĀĀĀĒĀĒŌŪĪ ÇĀŌĒĐĀĀĀ
 Ā.Ā:
 24
8. ĀĐŌĀĪ ĀĀĒ ĀĒĪ ĀĒĒĒĒ ŌĀĪ ĀĀĒ Ī ŌĐŌŌĪ Ū ĀĀĒĀĀĒŪĪ ŌĪ ĀŌĪ ĒĀĪ ĐŌ ĀAÇĐŪĪ
 ŌĀĪ ĀĀĀĒĀĒŌŪĪ ÇĀŌĒĐĀĀĪ Ū ĀĀĐĀĀ Ā.Ç:
 24
9. ĀĪ Ī ĀĀĪ ĀŪ ĀĒĪ ĀĒĒĒĒ ĀĀĒĀĀĒŪ ŌĀĪ ĀĀĀĒĀĀ× Ī Ī :
 24
10. Ī ĀĒ ĀĒ ĀŌŌĒĒ Ō ĒYŸYĒYĒĒĒĒĒ ĀĒĒĒĒ ĀYĒ×YŸĐ, ŌYĀYŸYĒĒĒĒĒ NĀĒĀĀĐŪĪ YĐŌĒYĀ×,
 "ĀYĒ×YŸĐ ŌNĪ Ū ŌĪ ĒĀĪ Ī Ī Ū" ĀĐ^aĪ ŌĒĒĒĒĒ× N. ŌYĐYĪ ĀĀŌ:
 25
11. ĀĀĐĪ ĀĪ Ē ĀĒ ĒĀĒĒĒĒ 17 ĀŌĀĀĀĐ ŌĪ ĐĪ Ī , Ī ĐŌĪ Ī Ū 1-29 ŌĪ Ī ŌĪ Ā NŌŌĀ× Ī . ĐĀĀĀĪ :
 25
12. NĒ ŌĀĀĀŌĐĀ ĀĒ ĒĀĒĒĒĒ 7 ĀŌĀĀĀĐ ŌĪ ĐĪ Ī , 0119 ĀĒ ĀYŸĐ ŌYĐĀĒĒĒĒĒ ĀĪ ĀĒĒĒĒĒĒ
 NŌŌĀ× ĀĀĐŌĀĪ ŌYŌYĀ:
 26
13. ŌĀĪ ŌŌĒ ĀĒ ĒĀĒĒĒĒ 12 ĀŌĀĀĀĐ ŌĪ ĐĪ Ī , 14-107 ŌĪ Ī ŌĪ Ā NŌŌĀ× Ō. Ī ×ĒĐ:
 26
14. ĀĐŌĀĪ ĀĀĒ ĀĒĪ ĀĒĒĒĒ ĀĀĒĒĒĒĒ ŌŌĐ NŌĪ ŪĪ ŌĀĐŪĐĀĐ Ī . Ī Ē ĐYĀN ĒYĪ :
 26

Ī ĀĒĪ . ŌŌŌĒĒĒĒĒ ŌYĐYĀĒ Ē ĒYŌ ĀYĒŌĀYĒ ĀĀĒĒĒ..... 26

NŌĀĀĒĒĀĀ, ĀĒ Ī ØĒĪ ĀĒĒĒĀYŸĪ Ā Ē Ī ĀYŸĒĒYŸĪ ÇĀĀĒĒĒ ĀĒ 29

ĀĀĀĀĀĀ Ī ĐĪ ŌŌĀŪĪ ŌŌĐŌĒĀĀĀĀĀĀ..... 33

Ī ĐĪ N 33

ĀAÇĐŪĪ ŌŌĀŪ×ĒĀĒ 33

ĀAÇĐŪĪ ÇĀŌ ÇYŸĒ..... 34

ĀÇĀĐĀĀĒĒĀĪ 35

ĀAÇĐŪĪ ŌŌĀŪ×ĒĀĒ 35

ĀAÇĐŪĪ ĀĒ ĐŌĀYĒ ĀĀ ÇĀŌ ÇYŸĒ 36

ÀÐÌ ÁÍ È.....	36
ÃÀÇÐÛÍ ÕÓÃÛ×ÈÀÈ	36
ÃÀÇÐÛÍ Á- ÐÒÃÝÈ.....	37
ÃÀÈÀÐÓÑÛ.....	37
ÃÀÇÐÛÍ ÕÓÃÛ×ÈÀÈ	37
Ã- ÐÆ 38	
ÃÀÇÐÛÍ ÕÓÃÛ×ÈÀÈ	38
ÃÀÇÐÛÍ Á- ÐÒÃÝÈ.....	38
ÊÀÇÀÕÑÒÀÍ	39
ÃÀÇÐÛÍ ÕÓÃÛ×ÈÀÈ	39
ÊÈÐÃÈÇÒÀÍ	39
ÃÀÇÐÛÍ ÕÓÃÛ×ÈÀÈ	39
Ì Í ÈÀÀÀ.....	40
ÃÀÇÐÛÍ ÕÓÃÛ×ÈÀÈ	40
ÀÈÀÁ È	41
ÃÀÇÐÛÍ ÕÓÃÛ×ÈÀÈ	41
Ò ^à ÐÈÈÍ ^à Ì ×ÈÈÍ Ì ÝÀÈÈÈÍ ÃÀÇÀÐ	42
- È Õ ^à ÃÈ ^à Õ Õ ^à Ð ^à Í ÃÈÈÍ (Ò- Í ÈÈ ÁÍ ÒÌ Ð ÃÀÇÐÛÍ) Á- ÐÒÃÝÈ.....	42
ÃÀÀÀÀÀ Í ÐÍ ÓÓÃÛÍ ðððøÈÀÀÀ (ÕÀÐÛÕÓÓÈÑÁÍ Õ- ÑÍ ÝÀÒ)	44
<u>ÕÝÐÝÃÈÝÑÝÍ Ì ÀÒÃÐÈÀÈ</u>	45

Ōī, ð. Ī īīāīē Ōēñā āaçðūī ðāōīðī ūī ýðō ççéī òīāōīēōīī āçðýēāñýī òççō

Åaçðūī øēīýōāýēēēī ýðō ççéī ĩð-ēīā ðóóēū ðāaçí ū ōēàì æēāē ìāø ēō ā-ōīēāīāāīēōīē.

- Ī īīāīēūī íýāāñýī ð°ð ççññýī çāýñýý ýōēýī °ī°ōā òçðōýē 800-āāā æēēēēī ðóðøēā āaçðāā ð°ðēēī °ī ÷ēā āāēēāāæ, ēðāýāāýý óðò ōāāāī ōōāāōāāāāāð °ā çāēāì æēóóēāì ýçýī øççéýī àøēēāñāāð ēðñýī. Ýðō ççéī ĩð-ēī í ū ÷ ēēī āāēēūā āāðāēāāæóóēñāāð ēðæýý.
- 1992 īīā āāðāēñāī Ī īīāīē Ōēñūī øēīý ÷ íāñýī ðóóēū òççōýī ōēàì æēāēā øēīý í°ōōē āāēāāēā āāýæóóēæ āaçðūā ç°āð°ī Ī īīāīē ōēñūī ēðāýīā °ī ÷ēççēæ, °ī ÷ē°ā-ēēī ýðōýý ðīāīðōīē òýçāāðūī āīðīð ýāēýæ āāēō ýðō ççéī ōīī øēīý òýī òýī æýýā ðóóēēēī ðāì æēēī °ī ā°ð ð°āøēī ā āāðāēāāæóóēāā.
- 1994 īīā āāðāēñāī Åaçðūī ðóðāē ðóóēū ÷ íāñýī ðóóēūā íēēōççéýī, āaçðūī øēīýōāýēā ìīīāīē-óóāūī ōēàì æēāē, òççíēēā āāāāæ ðīāðñī āýā æóðāì āýýð çíāýñēýī ðī,ð øēīý æēōāì ðēēñýī. Í ýā āýð í ū, āaçðūā °ðð āýðēēī ðāðēēōāāīā øēēæççéýð; ðī,ð āāōū í ū, 60 òçðōýēð æēēēēī, āāðēī ñōīāāēðāāð 40 æēēēēī óðò ðōāāōāāī ū ýçýī øēē àøēēāēðāā íēāīð ýððēēā ēðāýāýā íēāīñī ýāāē ì °ī. Ýíý āīē āaçðūī øēīýōāýēēēā °ī ÷ēēī òýāø ýððōýē °ðā°ī ðāð òçðýýī ā ðēēð āīēī ì æ íēāīæýý. Åaçðūī ðóðāē 2002 īī ū ðóóēēāð ýçýī øēð, àøēāēāð ōōāāōāāī ū āīīā òýçāāðūā Ī īīāīē Ōēñūī ēðāýī, ðóóēēēī ýðāýýāýā 15 æēē āāēōāāð ðīāðīñī í ū āāñ íýā ðīī íēīēð āīēīā.

Ōēī āāð Åaçð ðī ÷ē°ēēēī ðóóēēēā øēīýýð āāðāēæ, òççíēēā 2003 īī ū 5 āōāāāð ñāðūī 1-íēē °āð°ñ ýōēýī āāāāæ ì°ðā°ō āīēñī í ū øēīýōāýēēēā āçíçāēēðççēñýī øēīý æēðāì, çīðēð çā øāð āīēñī āāēī ā. Áýā- āaçðūī āñóóāē ðóóēēūī "íāðēēī òçāýāðýē" ó-ðāāñ ōā ðóóēū í ū ðāì æēēī óðò íāñðāē ðóóēēōāūī íýā āīēæ, 6 ōāāāēēēī Çāñāēēī āaçð, 4 ōāāāēēēī Ī āðēāì āí ðēēā āāì æēī "āīēīāñðīāññī" āāēī ā.

1. Ī īīāīē Ōēñūī ÷ íāñýī ðóóēū 1992 īīā āāðēāāāāæ āaçð ðī ÷ēēæ āīēīð ðóðāē çāāēð ĩðñī ū āāðāā 1994 īīā āāðāēñāī Åaçðūī ðóðāē ðóóēēēī 5 āōāāāð ççēēēēī 3-ð: "Ī īīāīē Ōēñūī ēðāýīā āaçð ðī ÷ēççéýðōýē ðīēāīāññī ðāðēēōāāā çīðēð ðóóēēāð çīðēðóóēīā" āýñýī çāāēð ĩðæýý. Åaçðūī ðóóēēēī ð°ñēēēā 1993 īīā āīēīāñðóóēāð ýāōāā ÷ āaçð ðī ÷ē°ēēēī ðóóēēēī ð°ñēēēī ðóðāē āāñ ýðēāāāæ āāēæýý. Áýōāýý °ī ÷ē°ō āñóóāē "ōāā í ū āīēñī, āīēīāçē, āýēðāýē òýðýāðýē" āýñýī ýðēā ōēñ ð°ðēēī íāì ōōāūī ðīīðīā íýāýī ò ççññýī āāēēāā. Åð í ū āaçðūā ōōāūā °ī ÷ēççéýð í ū "ç°ā çç", "áóðóó ðó" āýñýī ýñðýā òýñðýā āāēð ñóóðū ōēñ ð°ð-ēā, ýðāýī òýī ñōāēāā-ēā, āæēē òýðýā- òçì ççñ, ýíāēēī ēðāýāēēī āīðīð ÷ āēē āīēæ, °ī ÷ēççéýð í ū ýāēēī çāñāēēī āðóēāçē āāēēūā ðāī āāðāā ñ°ð°ā í°ē°° ó-ðóóēīā āýñýī ççýē āīāīē ÷ āāð- āāēæýý. Èēī āāēāāē Åaçð ðī ÷ē°ēēēī ðóóēēēī ð°ñ°ē āīēīāñðóóēāð, ð°ñēēēī ēīīōāīōēēī ðāēāāð ÷ íýāāì ýē āāēð ñóóðūð òçðýðýā āýððøýýē ó-ðóóēñāī í ū íēēāì ì æðīē. Èēī òçç ðóóēēēī ð°ñēēēā òýā òýāýī ōāāā ýíç āçðēēī ðōāēēāāðāāð āīēīāñðóóēæ ççñýýð ēðñýī āāēī ā. Ñççēēēī çāēēī çāðēī āāðēī ðāāñ èø ðāðāāē:

- "Ī īīāīē Ōēñūī ēðāýīā āaçð ðī ÷ēççéýð ðóðāē" ðóóēēēī ð°ñēēēā Çāñāēēī āaçð (Ī .Ýíōñāēðāī) 1996 īī ū 9 āçāýýð ñāðūī 28-íā ŌÈŌ-ā °ðā°ī ìýāççēñīēēā ŌÈŌ 1996 īī ū 10 āōāāāð ñāðūī 10-í ū °āðēēī 49 āçāýýð ðīāðīēīīð "āīēīāñðóóēāēð āóóó" āýæ áóóāāæýý.
- "Ī īīāīē Ōēñūī ēðāýīēē ðōāēēī °ī ÷ēēī āaçðūī ðóðāē", "Åaçð ðóāū-ēāð ðóðāē" āýñýī 2 ðóóēēēī ð°ñēēēā Çāñāēēī āaçð (Ī .Ýíōñāēðāī) 1996 īī ū 11 āçāýýð ñāðūī 8-íā ŌÈŌ-ā °ðā°ī ìýāççēñīēēā ŌÈŌ-ā òýýēýōýēāçē āāðāā ā°ðā°ī æēē °īā°ðñīēē ýōýñð ŌÈŌ 2000 īī ū 8 āōāāāð ñāðūī 9-íēē °āðēēī 17

- Ɔ°ð, eðäýí eé õííðííáúí àøeä ñííeððíe ç°ð÷eéä°oäçéäýð äaçaðò ò°ðeéí, òóáeéí °í ÷eéí õí ð òýeáyð çýðýäöýí íðøeæ, ò°ðeéí áçðýí ýðòò ááeääe, çíäýñíeé àðøeäçé ááeäeúí àøeä ñííeððíe ÷ ñ°ð°ä í °e°oäçéäýð òáí äääääæ ÷ääíà;
- Ɔçíeé ýðò, ýðò ÷°e°oä äýäeýí òàí äääeæ òáí äàò í ýä í °ð°e áçðäýí ý;
- Ì ííáíe òçíeé äaçaðòeä òäðüòäò ñýðäýeäýíä øeíý÷eýe òeéæ, äaçðúí çð øeí eéä øóóä °°ð°ñ íü òçðòýæ ÷ääò äðäà, òòääí, ÷äääð ò°e°aøeí õíäòíí, àí üäðäe äòóe íü ñäeæðáí äýðøeéí ý;
- Äaçðüä ýäeéí çañäeéí (°í ÷eéí) òäðeèòääí ü ýðäýeðýíä òóóeéí äääóó ç°ä òàòáí íðóóeæ, òçíeé àí üäðäeúí ýðýè òýðýäöýý áíeäíæ, çàò çýýeéí òäðeèòääí ü íeéðeýä æeøäeéä áçðäççéí ý;
- Ɔíäíððíe öýñýä äaçaðò äaçðüä òàí äääeäò, çíðeñðíe àøeäeäò, í°ð°í ñýðäýð òýäòóýe çéé æeèeääää, ò°ð°íä° íðóóeäè òáí ääæ áíeæ, äaçðúí íýäñýí áíäeííüä òeñúí öýí æýýíä öýðýæççéýò æeøeä áíeíeöíí íýääýí ý;
- Ñóóðeí ñí ÷e eðäýí øeééí íýäýí çð àøeäòeä öýä ì äýä áçðäýæ òóáeéí õíðeéíä íðíí ñóóó, òàøäà, æeæeä öýí æýýíeé öýöýðeýä, ííáííí òðäàí æe áeé áíeæ, ááeäæü àøeäeäò, òàí äääeäò ñí ÷e ò°e°aøeí °;
- Ýð÷eí æñýí äaçðð òäðeäeäí ò°äæeð, çä òääì ääí æñáí òäðeäeäí ÷eä ò°ð°ð, òäðí äðeéí àæ äòóe ò°äæeð, eéçç áçðýääýðççí çeéäáýðeýò, íeéççéýò ñííeððíe, áíeíeöíí íýääýí ý. Ýíý íü ýð÷eí æñýí ì æe äòóeí çeéäáýðeýe ýððeýò ñííeððíeä çéäýð äóðäeéäe áíeíí;
- Ì ííáíe íðííä äaçðúí òäðeèòää ñóóðeí áíeíí íççäýe÷eééí óeäí æeäèð ñí ÷e eðäýí øeééí õíeñí íe öýeáyðýð °ðä°í, eé õíä ò°äæeð áíeíeöíí áçðäýí ý.

Äóðäà. Äaçað °í ÷e°eééí òóóeééí çàðeí çàäeð, ääóóeäüä äääääüí çàðeí íðí üðòíe òäðüòóóeäí ççýò íü

1. Äaçað °í ÷e°eééí øeíý öýeáyðeéä øeéäýæ ááeäàä äðäà

Äaçað íü áçðýeäýð ò°ðeéí °í ÷ ááeäàä Ɔýòäà, Äüäòí àí çýðýä íðíí òeéäýýä °í ÷eéí íeíí öýeáyðòýe ááeäàä Ì ðíñ, Ɔ°ä äà çççí Ääðííüí øeèæeèðeéí ýäeéí çañäòäeéí òeñ íðíóóäää äaçað °í ÷e°eééí ýððeéä öýðòýí øeéäáýðeýæ ááeäàä òäeäð äeä ñííeððíæ, öýáíeé òóðøeäüä Äaçað °í ÷e°eééí òóóeüä äçí øeíæeäýý òeéòäýý æeøeæ áóðó òäðüòóóeæ ççýí þì .

Èeí äðäà eð íeíí ýíç ááeíä. Äíe íü ò°ðeéí, íðíí íóðäeéí /ì óíeèèíeäeè/ áóðó °°ð°ò óäeðäàð ááeäóóeäüí; òóäü òçíeé; òàí ò íeííü °í ÷e°eä øeèæççéýò äðäà Äçe, Ääðííüí eöýí ò íðííä çííeèæ ááeíä.

Ýíý ä°ðä°í äðäà çàí üä íýäòäýí ää÷ ççýòýä çíäñýí äýý õí ð òýeáyð äýð ò°äe°ð÷ ááeäàä þì . Í ýä äýò íü, äaçðüä ò°ðeéí °í ÷°ñ áçðýí ñäeäææ òçñýí ñóáüäeðeéí °í ÷ áíeäíí òañäeæ °ä°; õí ð ääòü íü, ò°ð °í ÷eéí öýý ýððeéä çíäñýí ä íü òääääeäää äaçðüä òðò òääáí òóääòääääð ýçýí øççéýò, óä òóääòääíü òóðøeä ýçýí øeä÷ íü °í ÷e°ä÷eéí ýððýð äaçað äýðýý æeèeäò, òàí äeéí õíä÷íð öýeáyé "òðò òóääòääääð ýçýí øeðeéä °í ÷e°ò ýððòýe ääeèòääí ççýò òóóeü ççéí áíeíeöíí íeäíð" eéí õí ð öýeáyð þì .

Yíyōz̄z̄ oī, ð adāa oyeáyðeēā ayēōēē āaōēī çāo çýyēēēí yāēēí çāñāēēí í°ōōēā
āēēēā íū ÷ ðōōēū+ēāí oýðyāēyāe āāēíā. Í ííāīē íðíū ðōāūā oī, ð adāūā āēū āēēēā íū
oīñēíñí oyeáyðýýð ðōōēū+ēāí āaçðūí øēíyðāyē ðēēō āíēñí íū ì āíāē íðíū °ā°ðí °ō
ííōēíā āyāe çýyāe āíēíí.

Í ííāīē oēñūí Āaçð °í ÷ē°ēēēí ðōōēū íū āēēāāā oēñ íðíí °°ðēēí ðāðūyāð eðāyíā
āaçð °í ÷ēz̄z̄ēē °āā°ā íēíí oēñūí æēøēāð çíāñýíāyý íēēōñýí, ðēēí ðz̄āøēíā ðz̄ð÷ýý āyāe
çýyāe āāēíā. ~ çíēēā āíð āōðāñāí oýāyí ðz̄÷ēí çz̄ēýýð ðíāíððíēēāe āíēíí.

2. Āaçð °í ÷ē°ēēēí ðōōēūāēð

Āaçð °í ÷ē°ēēēí ðōōēūāēð Í ííāīē Oēñūí eðāyíā āaçð °í ÷ēz̄z̄ēyōāyý ðz̄í ðōñ āz̄ðð
āēø, ðāðēí āyð āz̄ēýýð (°ðð°°ð) íū ñōāúāēð āíēāíāe āāēōāāð çāñāí āāēíā. Yíy íū "āyð āz̄ē"
āññýí íēēāí ēēí āz̄ðōēēí āíōāí øāðíū íyāēēēā āaçð °í ÷ē°ō yððēēí ñōāúāēðýýð ñííāí
āā÷ýý. Yíy íū Í ííāīē Oēñūí Eðāyíēē ðōōēēēí "Āyð āz̄ēēēí °ð°íāēēí yðð" āññýí 125-133
āōāāāð çz̄ēēēēí çíāñyēyēz̄z̄āðyē āāōōēāāðāā íēēōyāe āāēíā. Āyð āz̄ēēēí āíðíð ðē÷íyýí
āēøz̄z̄íðyē ÷ āāēñāí oýāíēē oýðyāōyýíā °í ÷ēz̄z̄ēyō āyð, āāēøēí, ðāøāāí ū āaçð íū oýāíēē
āí ūāēðāāāíā āāēē oýāø í°ē°° çz̄z̄ēíy, āyð āz̄ēēēí āóíāāā ðāí ððāí °í ÷ē°ō °ð°íāēēā áóē
āíēāííí āññýí āāēð ñōóðēēā yíā āāðēí ðāēñāí āíēíēōíē. Í °ā°ōyēāz̄z̄ð eðāyíēē ðíí æēē
ēðýō ðōōāí °ñ°ō ó÷ðāñ ðyçāāāðēāāāí āē øyí æýyōyē āaçðūā eðāyíā °ā°ō āíēíí æāz̄ē¹ āyāe
āāñ ççñýí āāēíā.

Oýðyā āyð āz̄ēēēí āēøz̄z̄í āz̄ðð āaçð °í ÷ēz̄z̄ēyō āíē āyð āz̄ēēēí ðāí ððāí °í ÷ē°ō
āóíāūí °ð°íā° (ÈŒ-ēēí 126-ð çz̄ēē)-ēēí āíēíí āyð āz̄ēēēí āēøz̄z̄íēē ðōāāāðūð °ð°íā°
(ÈŒ-ēēí 127-ð çz̄ēē)-ēēí ðōōēū çz̄ēí ðōāā āāōōēāā āēāāāāāe āíēíō ðí. °°ð°ð oyeāyē
Āaçð °í ÷ē°ēēēí ðōōēū íū Eðāyíēē ðōōēūōāē ç°ð÷ēēā íðæ āí ūāðāēā oýðyāēz̄z̄ēyō
āíēíēōíí çz̄ēñāyāyíy.

Oōāēēí íðíí ñōóóíū āííðð āaçðūā (yñāyē íðíí ñōóō āāðēø çíðēøēāēðāāð āaçð)
íēāíō ðōōāēā áóñāā íðíū ðóðøēāāāāñ ðāðāðāā ēēí āaçðūā āíē ð°ē°ā āyð āz̄ēā íū íēāíāe
āāēíā. Æēøýý íū, Í ðñí oēñūí 2001 ííū Āaçðūí ðōōēēāð oōāēēí íðíí ñōóóíū āaçðūā
°ðð°ā íū íēāíñíí āā íēēðāyý 40 ñāy °ðð íðíí ñōóóíū āaçðāā °í ÷ē°ēā°° āāāð āæýý.

Oāðēí yāāyýð íðííā ð°ā°° āe āðōēí āaçðūí ðōāūā² "ðōðāēí íóðāā āyāñāyðð íðøēí
ñōóāe āāēāāā, ðōāū÷ēēāe áóē āe āðōēí íyāēēēí (ðōō÷ēí ðāí ððāē, ñāíāēēí āe āðōē āyō ì yò)
āæēē÷ēí, ððūā íū āæēēēāe āāēñāí āíēíí ðyāāyýðyē ðíēāííðíē íðíí íóðāēēí íēēāí ēēí
āā çz̄ē÷ēēāyýíēē āæēēðíóóā, āæēēāz̄÷z̄āyā" āaçð ðōāū÷ēēāāā çíāñýíāyý íðíí íóðāēēí
āz̄ðēē ē eðāyāēēā ðāí āð÷ýý. ~ çíēē āíē çíðēēāí íū āaçðūā yðð oýāø ðōāāāðēēāð yāāāē
á°ā°ā çāðēí ðíðēíēāíēā ðíð, ñōóðēíā íðøēí ñōóā÷ēē ÷ óā íðíí íóðāāð ð°ā°° āe āðōē
yððēýō ðz̄ñyēðyē āíē āaçð ā÷ āíēāíā āæýý. Æēøýý íū, Āðí āíēā ð°ā°° āe āðōēí çz̄ē
āæēēēāāāā yāóōēāð ðz̄ñyēðyē ðíðūí íðøēí ñōóā÷ēē ð°ā°° āaçð °í ÷ē°ā÷ āíēæýý.

3. °í ÷ēz̄z̄ēyō āaçðūí çíðēøēāēð, øyí æýý

Āaçð °í ÷ē°ēēēí ðōōēēēí 4 āz̄āyýð çz̄ēēā çāñāí āāð āaçðūā Í ííāīē Oēñūí eðāyíā
āyð āz̄ēēēí oýðyāōyýíā; āe āðōēí oýðyāōyýíā āññýí oī, ð çíāñýí çíðēøēāēðāāð °í ÷ēz̄z̄ēyō
ðí āāēíā. ðēēí ðz̄z̄ °í ÷ēz̄z̄ēyō āaçðūí øyí æýýā ÷ ðōōēū÷ēēæýý. Āyð āz̄ēēēí oýðyāōyýíēē
āaçð íū āyð, íðíí ñōóóíū ðāøāā āāðēø; āe āðōēí oýðyāōyýíēē āaçð íū çz̄ēēāyðð,

¹ °í°°ā°ð ñííēí, "Ø. Āóíāāāāíðæ: Āz̄ō āaçðāā íyāí °ñ°í ðāðāā÷ēðāe āíēíðāz̄ē", 2002 ííū āðāāí ðí, ðāōāāāð
ñāðūí 10-íū °ā°ð, ¹ 289 (1721), 2-ð ðāē; °āðēēí ñííēí, "Í ēíí ðz̄íyíā ççýē āíāēíí eēyððēēēýð āíēíí æ
ø°°íð°ā āíð óāāā íēāēíí", 2002 ííū āðāāí ðí, ðāōāāāð ñāðūí 25-íū °ā°ð, ¹ 313 (1147) 1 āā 5-ð íçz̄ð.
² Yíā āíēíí ðāāøēā āððāāāāð "ð°ā°° āe āðōēí āaçð" āyāāyýð āāāāā íðíóóāí ð°ā°°, íðíí íóðāā āāðū
ç°āð°í ðāðēāēāí āēēí āaçðūā oýyēð á°ā°ā ðyā āyē÷ýýðēēí āaçðūā çz̄íā āāðāā ðāí ðōōēāāāāz̄ē āāēíā.

íēāīāyý. Èēī ò°ē°āē°ā°ōā òōōāēī òāōī ũ Èðāyāēēī Ò°ē°ō°ē°ā°āēēī Òðāē āāðēāðāā ððāyāyā °ī ÷ēççýð āaçðŭī āāēðøēē, íēēð òyī æyýā òīāīððīē çāñāī øēēāāyð āāðāāð þī āāēīā. Ýíy íŭ ððāyā °ī ÷ēēæ āāāð āaçðŭī āāēðøēŭā òðŭāāāñ ç°ā ñīīāīð òóóēŭ ççēī āīēīēōīī íēāīñī òyðyā í °ī. Āāāāāŭī çðēī íðīīā ēēīðçç òīāōīñīī āaçðŭā "òóāŭ÷ēāð āaçðŭī ñāī" āyæ íyðēyāyā í ŭ çīðēī æðīē ñāī āāāāī ā.

Òāī āēēī āīē íŭ āaçð çīðēīī āāēāóóēāēð, ēāāāñððŭī āæēŭā ìāø ñāēī ðēēæ, òççīēē çīāñyī āyýð °ī ÷ēççýð āaçðŭī āāēðøēē, íēēð òyī æyýā çīāyñēyēðyēāyýð òīāōīñī ðæēŭā Èðāyāēēī Ò°ē°ō°ē°ā°āēēī Òðāē òóēēŭī āīðāðāēðāē āā÷ ççyæ, āì ũāðāēā ēð íēððīī øēēāāyðēyð , ñōīē āīēæ āāēīā.

Òççī÷ēyī ððāyīā °ī ÷ēççýð āaçðŭī ò°ē°ā āāēāāē, ÷āīāðŭī òēñŭī òyīāī āāðēāāā òóóēŭ òīāōīñī æēīā çāñāī æððī ŭī āāāó ñāēðāð ðēēæ, °ī ÷ē°ī āāāð āyæ āāēāā òyðyāðyýā íŭ òā āaçð òīāōāīððīē òāīāææ ÷āāāð yñyðēēā ò°ðēēī ççāyñ òðŭā÷ēēāī òīāōīñīæ āāðāēāāæóóēæ °ā°ð āñóāāē ì °īðçç āāēðøēē, òyī æyýā òīāīððīēēīðīā íyī ÷óðāē āīēīð íŭ āīðāðēŭī ò°āā āāēð , ñōīē.

Āaçð òóāŭ÷ēāēŭī āñóāēāāð Āðī āīē, Āçðæ, Ī íēāāē çyðyā òēñ ĀÍ Ó-ŭī Ī ēīī òēñŭī ò°āēēēēī āāāīðēāā āīēīī áóñāā òāīāēāēā÷āŭī òñēāī æðāēāāð ì yðāyæēēēī (ðāōīēēēēī) òñēāēðāā āā÷ áyēðāyē āæēŭā āīāēīī òóāāðāāīā āççýðāyæ ÷āāæyý. Òāīāēāēā÷āāñ yíy ÷ēāyēyýð òñēāēðāā ççççýðāyý āāāāāŭī āīēīī āīðīñīŭī ì yðāyæēēēī āāēāóóēēāñóóāŭā ÷øēāēāāā āā yāāāīāāā çē ò°āē°ð ò°ð°īāēēī āçððāyē, ì yāyýēyē, ñōāāēāāāī ŭ ÷ēāyēyýð çē÷ēēāyý ççççēyā òóāēēī òyāøēēēī āāēāóóēēāāóóāŭā áóē āīēāīæ, yāāyðð òçøēāyī ò°ð, çðēðāāāī ŭ āāēāóóēēāāóóā òyīāēðāā òāēð ì òāāīēçī āçðāççæ °āñ°ī āāēīā. Ýíy íŭ ēēī ò°ðēēēī çē÷ēēāyýā òóāēēī òyāøēēēī āāēāóóēēāāóóā °ðð°ā, çðāāē āāāāðāē, òððāāī øóðððāē ççççýð, í°ā°ð ðāēāāñ ò°ð, íðīī íóðāēēī çðēðāāāīŭðī ŭ çēē ÷æēēēāāāā ēē òīā āīēāīæ, çīðēñāçē, yñāyē òóóēŭ áóñ ÷æēēēāāāā yāóóēāðāāñ çāēēñðēēð āīēīēōīī íēāīāīā āæyý.

Āaçðŭī āāēðøēŭī òóāŭā íēī ŭ āīðāðāē òāðāæ āāēāāā íyā āñóāāē āīē āaçð íŭ òā ððāyīēē çāñāā çðēððāā, íóðāā āyāñāyðēēī òāðŭyāēāē óó? yñāyē °ī ÷ēēī āāēðøēē óó? āyñyī āñóāāē þī. Ýíyðçç āñóāēŭā Āaçð °ī ÷ē°ēēēī òóóēēāð āēø, òāðēī "Ī íīāīē Òēñŭī ððāyīā āaçð °ī ÷ēççýð òóðāē òóóēēēā āāāāæ ì °ðā°ð æððī ŭī òóðāē òóóēŭ" -ēāð øēēāāyðēyæyý. Òā òóóēēēī 3 áóāāð ççēēā: "Ī íīāīē Òēñŭī ððāyīā íyā òāāā çīy ò°ēā°ðāçēāyýð °ī ÷ēççýð āaçðŭī āāēðøēŭā òīāōīñī ðñóāēŭā āāðāā ÷āēēāāð øēēāāyðēyīy:

- 1) Í ēēñyēā āçððāyēðyē ððāyī íēēñyēā áóþð æŭ ÷ æēī āā, ñōī ŭī āaçðð;
- 2) Āāððāī, Ýðāyīyð òīðīā āçððāyēðyē ððāyī òóðāēī òīðāīī áóþð í ēēñyēyýñ áóñāā æŭ ÷ æēī āā, ñōī ŭī āaçðð;
- 3) Ýíy ççēēēēī 1,2 āāðŭ çāēðāā çāñīāāñ áóñāā ððāyā íēēñyē, Āāððāī, Ýðāyīyðyñ áóñāā æŭ ÷ æēī āā, ñōī ŭī āaçðð" āyæ çāæyý.

Òóóēēēī yíy çāēð ððāyīēē íðøēī ñóó āaçðŭī òāðŭyāēāēŭā òyçāāðēāñāī òyðyā íāð āēø, òāðēī ððāyīēē °ī ÷ òāāīā āāēðēāæ āīēīð āāēðøēŭā Ī íīāīē Òēñŭī íóðāā āyāñāyðð ÷°ē°ðyē, °ðā°ī òçðyýīā āāēðŭā òīāōīñī ç°ā°ðð÷ òóóēŭ÷ēēāðāā ÷ēāyñyī āyæ ççyæ āīēīð þī. Bēāīāōyā āçñ÷ēēñyī ò°āēēēēī ççyē āāðēī ðēāē, ÷°ē°ð āçñēēī òóóēēēā òyðyāæççýð °ī°°āēēī í°ðð°ēā ððāyā "āaçð" òyī yýð °ī ÷, òççīyñ ñāēāāāē yāēēī çāñāēēī āīēīī çīðēðēāēðŭī ÷ òīēāīāāēīī āēāāāā āāðēēāā āāēāóóēēāī æ ì yðēēī çē ò°āē°ð yā ò°ð°īā°° ēēçç çð ÷øēāðāē çāð çyēā ēēçç íēððóóēāī āāēðøóóēāð òóóēŭ ççēī ðāðāē āīēīīæ íēāīñīī āāēīā. Òāðēī æēī āā, ñōī āāā āçððāyēðyē ððāyā íēēñyēā āīēīī Āāððāī, Ýðāyīyð òīðīā āaçðŭī °ī ÷°° āāēðøóóēāðŭā ç°ā°ð°°āçē íŭ òyāāyýð òīðŭī āaçð íóðāēēī òyī æyý çīāñyī āçððāyēðyē ððāyāēēī òyý òīñīðē òāðŭóóēāðāā āāāð áóðāāāāð, òççī

àøèàèóóèàò, áàðüòààèàò òíòèíèáíèä äýðýáýý çè ò°àè°ò ýà ò°ð°íàèéí áçðòáýèä áçðòáççèýò ççðýàðýè áýæ çààæýý.

6. Åaçað °ì ÷è°èèéí òóóèü íü Èðäýíèé òóóèèéí òíèáíááíò çààèòóóàðàè òýèääí íèèöýæ áàéíà. Ýíä ç°áð°í íýä æèøýýä çíðèòá òíòíí äòðüàààè, Åaçað °ì ÷è°èèéí òóóèèéí 33 äóàààð ççèä çàèèøáçè øààðäèääüí òèì ààñ áaçað °ì ÷è°ä÷ èðäýíèé ýððèèä òýçàààðèàò (ñàðàèòóó)àñóóààè ààðàè Èðäýíèé òóóèèéí 151 áçãýð ççèä çààñàí ñàðàèòóóüí æòðì üä áíèíí ì °í 152 äóàààð ççèä çààñàí òçóòðóèòüí æòðì üä òýðýäèýòýð çààñàí íü òí ð òóóèèéí òýèää òíèáíí çíðèò òçàøèíä áàèäää òàðóóèæ áàéíà. Õççí÷èýí áaçað °ì ÷è°ò ýðò íü àèèääà ýä ò°ð°íä° °ì ÷è°ò ýðòòýè íýàð òíèáííòíè ó÷èð Èðäýíèé òóóèüä òíáíðòíèèñíí "áí÷" áýñýí àðàáí òí ðäóàààð áçèýä, °òð°ò òýèáyè 99-152 äóàààð ççèèèéí òíèáíááíò çààèòóóä áaçað °ì ÷è°ä÷ èðäýíèé ýðò,àøèä ñííèðòíèèüä òàì áààèàðàä áçðíýý çèè÷èèæ áàèò çíáýñèýèèä Åaçað °ì ÷è°èèéí òóóèü °òð°ò áàóóèæ ÷ààñàí áàéíà.
7. Åaçað °ì ÷è°èèéí òóóèü íü Ýðççèèéí òóóèüòàè ì °í íèèöýæ áàéíà. Åaçað °ì ÷è°èèéí òóóèèéí 40 áçãýð ççèä ýíýòçç òóóèèèä ç°ð÷ñ°í ýòäýýä ýðççèèéí òàðèòóèäää òçèýýèäýòýðäçè áàèääè çàðèðààáíü òàðèòóèäää òçèýýèäýò òóðàè çààæýý. Õýääýè Ýðççèèéí òóóèèéí 207 äóàààð ççèä áaçðüä áíðèðäóóèñàí, ò°ðñèèä äýì òýñíí èè òèì ààñ òçíèè ýðççè ì ýíä, áàèääèü ìð÷èí ä èò òýì æýýíèé òíðèðíè ó÷èðñàí áóðò ó÷èð÷ áíèíò áàèñàí áíè ýðççèèéí ýè øèèðäýè ìííáàóóèàò òóðàè çààñàí áàéíà.

Òàä. Åaçað °ì ÷è°èèéí òóóèèéí áíòííä áçòýò, çíðèíí áàèáóóèàèò, èíñòèòóò òííðííäüí òàì áàðàè, òýèäää

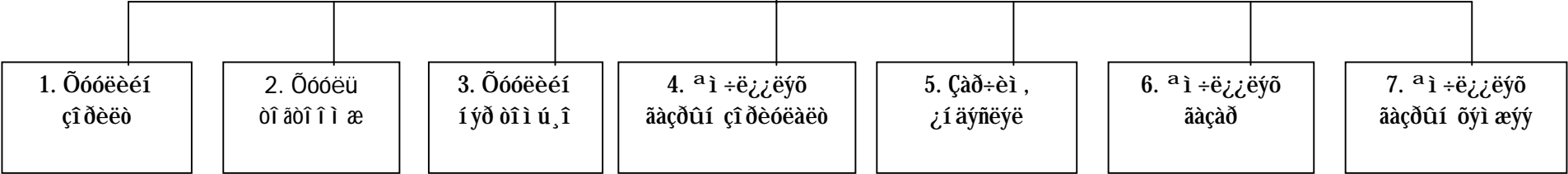
1. Áèèäää òóóèü àðà íèèöýä òýèääð íèèáííæòíè, òààüñàí çíðèèòáíí ò°ä°ááçè òçðýòèèéí òóèä áíòííä áçòýò, çíðèíí áàèáóóèàèò, èíñòèòóò òííðííäüí òýèäää òíèáííä ñàèòàð òáíáàæ °ä°ò øààðäèääüíä °òð°ò íýàð áàóóèñàí áàèò ñòíè. Çíèèä òóóèèéí òàðíèè àæèèèäääá áýæ íýðèýáýä. Ì ýðäýæèèéí ççáíýñ ççýòýä ýíýòçç òàðíèè àæèèèäääá íü Åaçað °ì ÷è°èèéí òóóèüä çíðèò øààðäèääüíä òáíáàñàí áàéíà.
2. Õóóèèèéí áíòííä áçòýò, çíðèíí áàèáóóèàèò

Ýíä òàðóóèñàí áçäççä÷ ñòàì ýñ ççýòýä òóóèü íü çíðèò áçèãççäýä (èíñòèòóòýä), áçèýä òòñ áçð çíðèò ççèè, çààèòóóä áíàèèäääæ, òýð áçð íü áaçað °ì ÷è°èèéí íýäì ýè àñóóàèüä íýä òóóèüä çàí àèääæ ÷ààñàí üä èèòäýæ áàéíà.

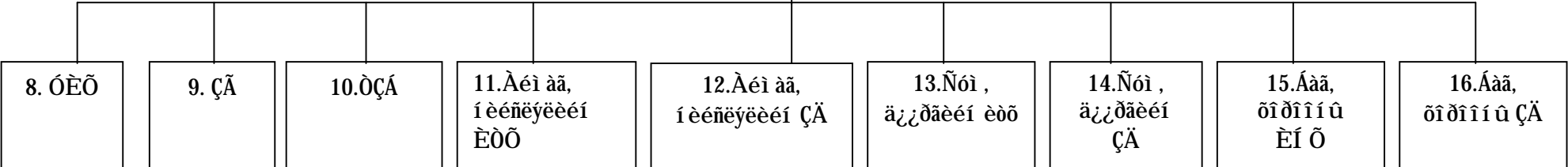
Èíñòèòóò áçðèéí òííðííäüí òýèäää òíèáíí òýàèéí áíèæ, òèèáyè áàðàòàñ áíèáííí æèñííí òóàà áàóóèää ÷ ààñ àæèèèäääæ áàéíà. Õýðýä òóóèèèéí òèèáyè ì ýäýäýò áàààñ òóóèüä íýì ýèò, °òð÷è°èò ìðóóèæ áíèíò áíèííæèèä áçòýò, çíðèíí áàèáóóèàèò °òð°ò òààààèæ ÷ààæýý áýæ ççýä.

Åaçað °ì ÷è°ä÷èéí ýððèèä ò°ð°òñ áààèèääàðàè òáíáàæ òàì áààèàò ýðò ççèí äýäèýí èèä òóóèüä òóñààè èíñòèòóò áíèáíí òíáíðòíèèñíí üä òíòíí òýì äýäèýäýè çíðèíí. Ýíä °ì ÷è°ä÷èéí ýðò ç°ð÷èää°ò°òñ òðüä÷èèáí ñýðàèèèýò, ç°ð÷èääñ°í òíòèíèáíèä ýä ò°ð°íàèéí áíèíí ýàèèíí áóñ ýððèèä èðäýíèé ýðò ççèí áíèíí çàðèðààáíü, ýèíèíàèéí ýðò ççèí æòðì ààð, òààøèäää øççòýñ òàì áààèæ ñýðäýýí òíáòííò çíáýñèýèççèèä òóóèü÷èèñàí ýàààè òçíèè ýððèèä òàì áààèàò ìèíí òèñííí æèøèä, çíáýñíèè òóóèü òíáòííí æèéí çàð÷èí ä òíðèð÷ áàéíà áýæ ççýä.

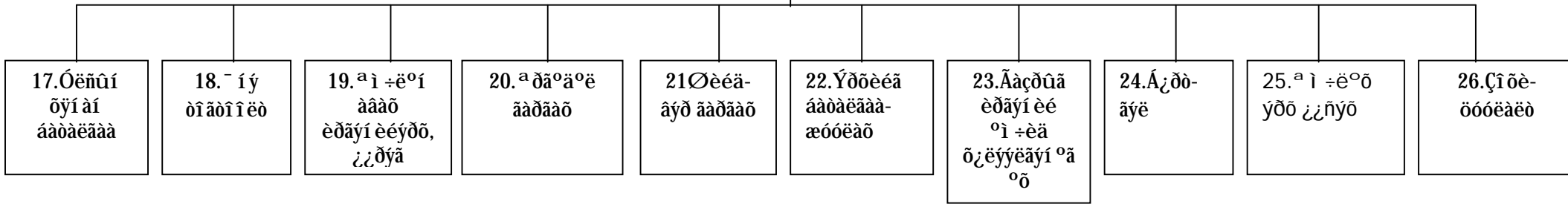
Í yãäžäýð ážÿyã
Í ðéöÿyã ží äýñÿÿë

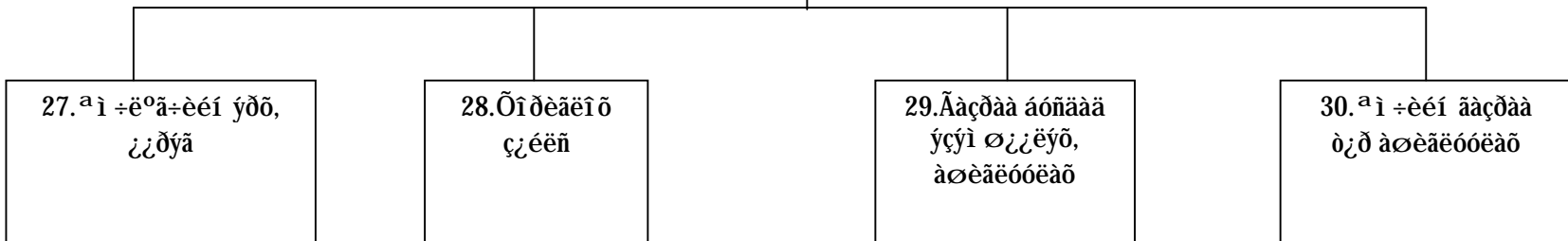
Őí, ðãóãããð ážÿyã
Èðãýãýã äãçàð òí ÷ëžžÿýð áí èíí óóãèéí òí ÷èéí äãçðúí ðãðèéóããã çí ðèóóóèð ðàèããðð
ð°ðèéí áàèãóóèèããã, í óóãèéí óàèðäèããúí ážðýí ýðð

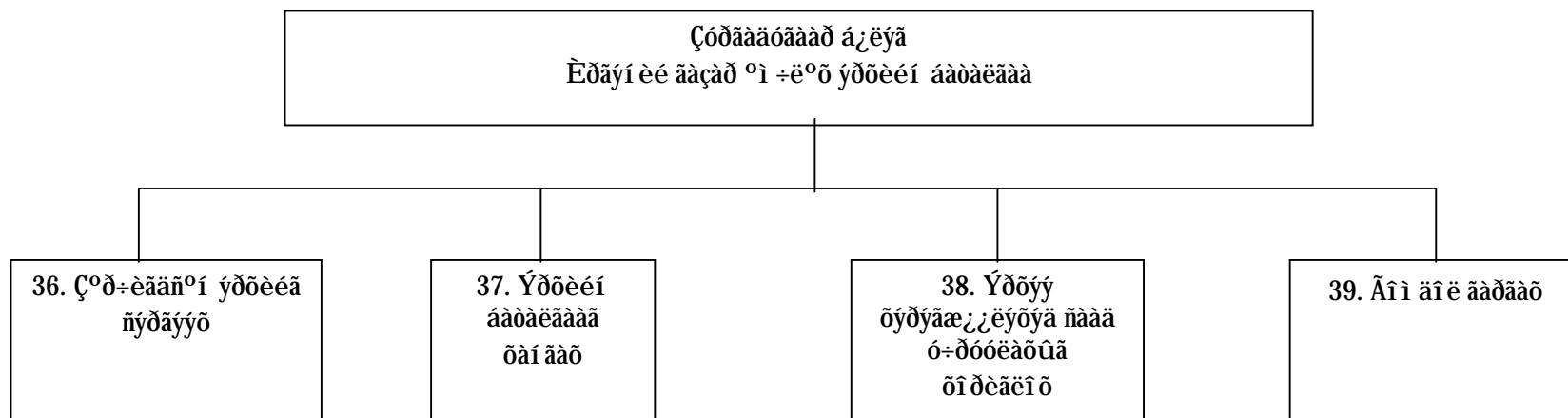
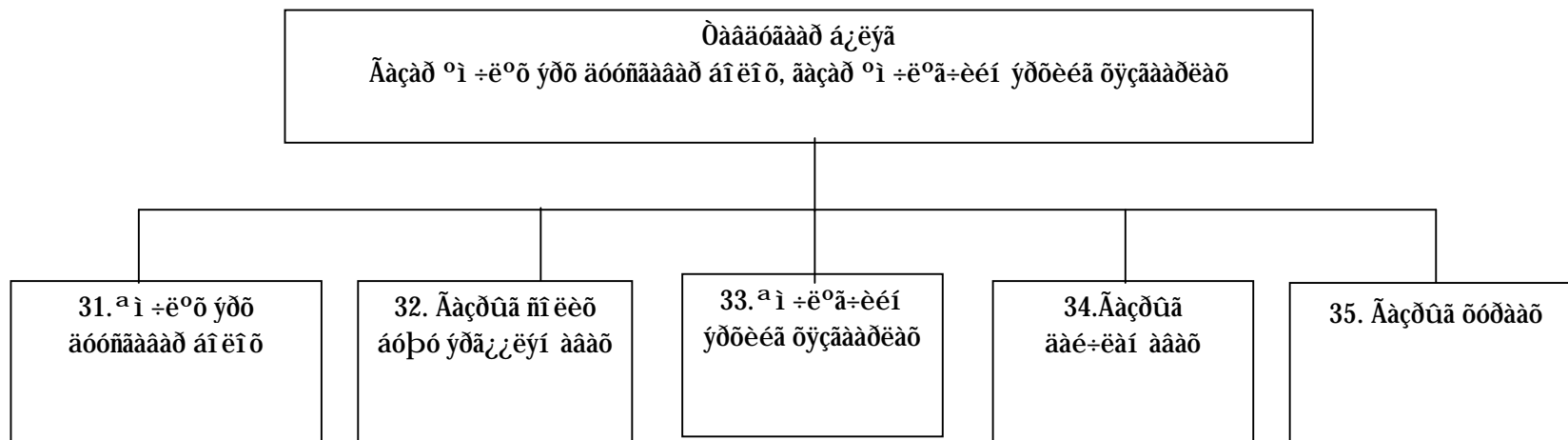

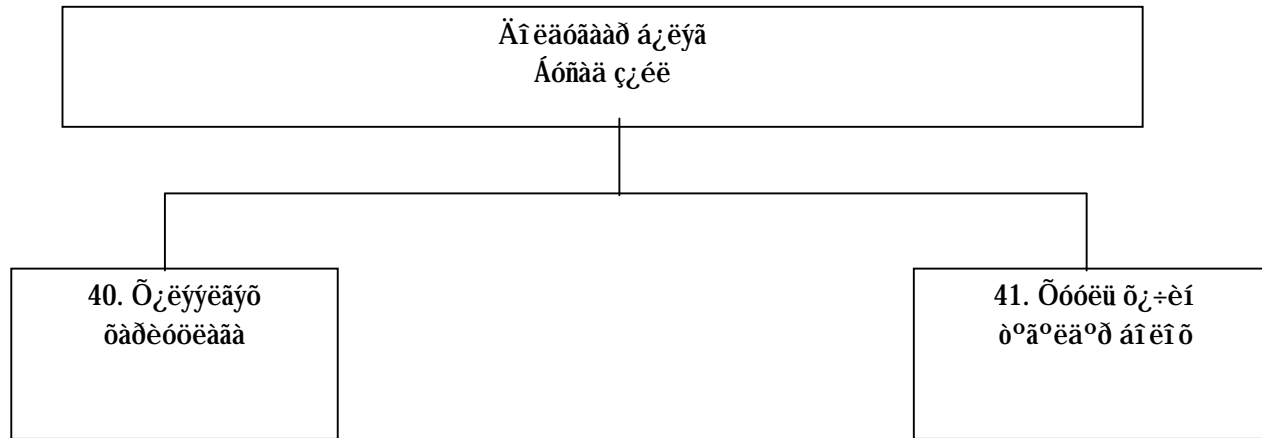
Ãóðààäöãàð áçÿã
Èðãýí à ãàçàð °ì ÷èççÿõ

Ã°ð°ããçãýýð áçÿã
Èðãýí èé ãàçàð °ì ÷è°ò ðãðèèòããí ù
ííòèíã çíðèóóóèãèò

Òíá÷èñíí çãèéí ðàéèäè: (8-16 äóããäð ççéë)

ÓÈÕ Óëñíí Èõ Õóðäè

ÇÃ - Çãñãèéí äãçäð

ÒÇÁ Ò°ðèéí çàðèðããáí ù ááéãóóèèää

ÈÒÕ Èðãÿäèéí Ò°è°è°ã÷äèéí Õóðäè

ÇÃ - Çãñãä äãðäã

ÈÒÕ Èðãÿäèéí Ò°è°è°ã÷äèéí Õóðäè

ÈÍ Õ Èðãÿäèéí Í èéðèéí Õóðäè

Áyð áζεέεί αίείί áε áóóεί óýðýáóýýíä çíðεóεä εðäýäýä °ì ÷εζζεä °ää°ε çíðεó ίέέó ääçäð 1246,3 ì ýíääí ää αίείò á°ä°°ä ýíý íü Í ííáiε Öεñúí íóðää äýañäýðεεί 0,9 óóäεä ýçéýóýýð óðüä÷εεñái òííòíí ääð÷ýý. Ýíý òííä áóñää óεñ íðíóóäúí òóäε òäðüóóóεäòää °ðä°í óóääì ääçäð íóðääòäé Í ííáiε íðíú óóäüä òäðüóái áóé ääää öýì æýý äýæ öýεä αίείí. Ääçäð εðäýäýä °ì ÷εζζéýð äðää öýì æýýä ääðää ääðää÷εεί ζä øäðái ä äζíçäééðζζéýð í°°ò αίείέòíí ì áíäéä ääääáε äééäää ýí ä äóðñái òíí ään òäðóóεä äáéíä.

Í éεñéýä íäíí äáéäää äýð òíðííééúí íóðää äýañäýðð 52,3 ì ýíääí òäøääí ä 92,2 ì ýíääí °ðð àì üääð÷, 6,2 ì ýíääí ää ääçäð ýçýì øεä äáéäää ää 1271 ää ääçðúí í°°ò òíäòííæ ýí ä 12-18 ì ýíääí °ðð áóóäε αίείò äæýý.³

Áίείί. Ääçäð °ì ÷ε°εέεί òóóεέεί òäεäð çäðεί εðäýäòýé óóεçäæ ýðεéòñái òóóäé

Ääé òíð ò°ä°°äéεί ýí ç äζðéεί äæéé, äéääí ü òζíðýé óóεçäæ, òóóεέεί òäεäð ýì äð ñáiää ñýóäýäýéóýé äáéäää òäεäð εéýí äáéáiäζé ýðεä °ðíζζéýðééä òε÷ýýä. Öäðεί íðíí íóðäääð ýäæ ÷ääääáε öýäéé ÷ Öéääí ääðäð òíðíä äéää àì éíü äæéäð εðñýí ò°ä°°äéεί çäðεί εðäýäóýé óóεçñái þì.

1. "Ääçðúä øóääðääð òóäü÷εäòúí ò°ε°°" ò°ä°éä°°íéé öýðäζζí, ÖÈÖ-úí äεøζζí äñái Ý. Ääð-ζé:

Ýíýðζζ òóóéü íü òóäéεί íðíí ñóóóíü, òäðεäéáiäéεί αίείί äæ áóóεί ääçðúä òóäü÷εäò òóóéü þì. Äðääí æééεί òóðø ýðñái ääçðúí òóäü÷εäéüä òééðýýð øééñýí íü çζéóýé αίείí÷ òóäü÷εäò äðää ääðééúí òóäüä äðääí °ä°ð ÷ äðä òζì ýíðýé öýéýéóýýäζé òóóéü αίéñíí. Ýíý òóóééä ýðäýí òäðäðäζé αίé ì äø εò øóäðää äóñ äáéääé ζζñäýæ, Í ííáiε óéñúí εðäýí éé ýðð öýäø äáéó ýäééüä ç°ð÷εä, äáééääé ζζñýð í°°ò°éééä äζðäζζéæ, óéí ääð ζíäýñí éé ýðð äøéäð ÷ í°ε°°ε°ð°ð äáéíä.

Öíð, ñóððεί ä íéäíð íðíí ñóóóíü ääçðúí òóóäéä: Öðüä íü ì äéüä ì äε÷äää, íðíí ñóóóüä íððεί ñóóä÷äää òóäü÷εéñái øéä òóäéεί íðíí ñóóóíü ääçðúä ýíýðζζ òóóééäð øóäðää òóäü÷εäò öýðýäóýé äáéäää þì. Äýýðð òí ðð òóäü÷εäéääñ ì äε÷εä αίείí òíðúí íðíí ñóóóái ä ñóóä÷εä äéäð ò°ð°íä° íéæ äñái. Äýðäý äéä òóóäéí ζää äáéäää ì äé, ñóóóüä íü °añ°í òóé ýì äð ÷ ì äðääí ääðääáε. Öýðýä äéä íðíí ñóóóíü òóäü÷εäéüä òζì äζðð 2 ýñäýé 3 °ð° äáéð äáéð ñòíé öýì ýýí øäðääæ òééñýí αίé ýì äð εò ì äðääí ääðäð äáéñái αίé. Öéääí ääðäðð äáéäää 90 ì ýíääí °ðð αίείí ò°ä°°í°°ñ íζζæ εðýýä òäøää òäðääæ ääçäð äññái εðäýä 0,07 ää ÷ þì óó ýñäýé 0,04 ää÷äéääñää ζé òài ääðái íäíí äáéäää äáéäää ääçðää äääð ñòíé.

Í éεñéýé òíðúí αίείí äζðäζζäéεί çañää ääðää íäðð ääçðúí ò°ε°äé°éð òééð, òóäü÷εäò, ääçðúí ζíý òíäòííð °ðä°í éð ýðð íéäíñí ýíý í°ð°éä äýýðð òóóéü íü òíí ííðíí òäð òζðýýóýé äáéääé äääð í°ðéééä äζðäζζéæ äáéíä. Ääçðúí ò°ε°äé°éð äýðýä é ì äø íóóóí äé äáéääéä ýääääää. Öóóäééäé, Öéääí ääðäð òíðúí ò°ä äζðäéεί äýðéεί òíðííéíé, æéøýéäýé, Ääýíáié, Ñζðäääðäð äζðäζζäéεί äýðéεί òíðííéíéä íäíí àì üääð÷ äáéäää εðäýäéεί ääçðúä "εðýýäζéä ääðééääæð ääçäð" öýì ýýí öýäýíä òóäü÷εäòäζé αίείéðíé. Öä íü òóóäéí εðäýä óä ääçðää °ðñä°° °ì ÷ééæ äääää ääðää íü òäðεί ääðééä ääðéð ñííéððíéðíé òζì ζζñ, äæ áóóεί íýäæ, äáéäóóééäää òóäééääð ñòíé þì. Öýä ò°ää äáéðøééðäé ääçðää (òζñäýé) òóäééäääð òäðεί ñáiäé αίéäíæ áóé òíðúí çäðúí äζðäζζäýýñ ääçðää òóäééääæ ääääé øóäðää αίείí. Äýýðð òóóééäñ αίείí íäíí òíð, äζðäéεί çañää ääðää íäð ýðüæ äáéäää ñííñíðíä εðäýäééä äøéäðäé ääçðääñ íü ò°æ ýäóóé÷éðää ääðééúí éíí íäíéóäää "ääçðúä äéáiýñ ää" äýñýíðýé ääééðái ñííñíäíæ äáéíä. °ð°ðð

³ áí°°ä°ð ñííεί, "Í éεñéýéεί εðäýí òä òääíä ääçäð ýçýì øεä αίείò äý?", 2002 ííü äðääí òí ðäóääð ñäðúí 24-íéé °ä°ð, ¹ 301 (1733),

öyëäyë, äëäí ðóäæëíóóä çíý öýíýöýë äaçðüä "ýððäyëçýýöýë" ð°ë°äë°ä°íä çíäyñëýí íäííííííí í°°ö°ëæ äáéíä. Öyæëäýýð ðíð, äççðýä, äéí ää, ñóí äúí Èðäyæëéí ð°ë°ö°ä+äëéí ðóðëúí öýíäëòúí äíð ýíý íü ðëëäyö ñóíë íýð áíëíä+, í áíäë °í°°äëéí íðíí íóðäëéí °°ð°° öäëðäáð ýíýöçç ääëäóóëëäää íü íàð íóó äæëëääää, äçëöýöäýö çäñääëäëúí äæëëðíóóä (íëíí ðíðëíëäíëä çäñää ääðää íäð °°ðñä°°) öýäýýðëéí äëøççí ääëäää, çäñää ääðää íäðúíðää í°ë°°íä ääëäää ó+ðäñ çð äçöýýëðýë öýí äëð ðäüæ +äáí à äýäýä íü èðäýöýä áýðð ççëë.

Äaçðúí ðóäæäðëäëð íäíí + ýääääæ ääëää, ççíëëä ðóóëü áóñäð ýäóóëäð ýäääë äæëëääääæ ääëñäí. Öaðëí ýíý ðóóëëäð íäííäëéí ðóóëü áóñ, çíðëñäçë çëëäëýý ðóóëü ñí ü áíëäíæ ääð äýæ äáéíä.

Äæ äðóéí äaçðúí ðóäü+ëäëúí ðóðäëä: Äæ äðóéí äaçðúí ðóäüä ääáóó ýðöýýð ðóäæëäð íü ççëöýë ääëð. Äýä+ í°í çäñää ääðää íäð äaçðúí çíëëä ðíäðíðíðíð çäñäí ääëäää. Ýíý íü äýýð äóðäñäí øäëðääíäð í°í ë ääëääëúí íð+ëí äçðäççëýð äðóëðäë þí .

Äaçðð ðäðëäëäíäëéí ðäëäáéí ðóäü+ëäëúí ðóðäëä: Áóñää íðíü ðóðøëäääñ ðäðäðäð ð°ä°° íðíí íóðäð äaçðð ðóäü+ëäðäð ç°äð°í ðäðëä, íííí ðäðüäää öëñää äaçðð °ä°ä çíäñíðäçë, ðóðäëí íðíí íóðäð äí üäð+ ääëäää äçð íäñäí ä öçðñýí èðäýäýä, ýëäí äóýä ðççíëë äíðíð ääæ, ýí+ çýðýä äaçðð ðäðëäëäíä øóóä öíëäííäçë öçíççñð ðóðäëí ðäðëäëäíäëéí äaçðäñ ääëëðäí, ýí öýíöçç, çíý ð°ëä°ðäçë ðóäääæ °äñ°í ääëäää. Ýíý íü ðóäëéí íðíí ñóóúí äaçððäë íü ðäí ð, ääáððð °ä+ ääëäää öýðýä øçç äýý. °í°°ä°ð äëä ýíý ë çäð+í üä ääðëí ðäëäë øóääðä äíëíí.

Äaçðð ðäðëäëäíäëéí äaçðüä øóäðää áóñ ðóäü+ëëñí ääñ çíäýñí ëë ýðð äøëäð ó+èð+ äíëíð äðóëüä ýðüý. Óääñää í áíäë äaçðð ðäðëäëäí ðääýä íýä ðää äääð çíðëëäñíí æëëýñ áóñää öíðëíëäíëä ääíää äëääääëðäë äæëëäæ èðñýí. Çíëë äíë øäëðääí íü ñíðëäëçíúí çää óääñää çðýí ðäðäí ääëääëðäë äæëëäæ ääëñíüð ðäðëí íäíí äíë ð°ëñíëë ð°ä°ëí °ðð ðóëäóóðëäñäí, äaçðää ð°äëëé°í áíääíäççë, áíäëíí ðóääðäíü äøëä ð°°ö°ëäñ°í ëíííäíëóä ääëäääääñ äíëæ äáéíä. Öýäíëë èðýíð íü çýýë, ðóñëäí æëéí öýëäýýðð ððüäúí ääëë öëñäñ "ðäðäñ" äääää äëääääëðäë äæëëäñäí öýäýýð äáéíä. Äæëë+ëääää öäëéí í°íäëëä íü öýð äçð ðäðüäääççë ó+ðäñ äæëë+ëä íü + ëíííäíëäñää ðóëääëëäää äáéíä. Èíííäíëë çäðëðëóóä íü °°ðñä°° öýíäëð öýð äçð ðäðüäääççë, ðääëð + äíëíëöííäççë ó+ðäñ äaçðð ðäðëäëäíäëéí äæëüä çð ñóóëäðäñ ýöëýýä ððäæ ððäæ, ðääääëäð öçðöýë íü ðäðííëíäë, äíðëí úí ääáóó ðëëäýäççë äæýý.

Èëí í°ð°ëä äaçððð ðäíäð ýçíëë ñýöäýëäýý áóë áíëäíäíë ë ääëäë ñäëæðíä. Öyæëäýýð äaçðüä ç°äð°í èðäýä ðóäæëäæ ääð ñóíë +, ðíí ëíííäíëóäúí çäðëðäë, äýð äçëëéíöýí °°ðñäëéí íýðýð äääää ðóóëëéí óä öííððíëä äøëäë+ëóíä. Äýöýë äaçðð ðäðëäëäíäëéí äaçðüä ðóäæëäð äíëñííð íäíí çëë äæëëäääääää ýäóóëæ áóë ðíííðíí 500 ëíííäíë ë äaçðð ðóäæëäæ ääð ää ðäëéíäää + ðäíäëððäë ää+ +äääääççë ðäëðíð+, í äðäíëë+ëä ää+ +äääðäççë íü íëëäíí æðíë.

Èëí ðíðëíëäíëä ëíííäíëóä í°ä°° ë äðääðää äæëëäð ää ýðñäýëýñ çäëëñðëëñýí çäðëí íü äaçðää ðçðýññëýð ää ëíäýæ ðóó+íü "ðäí æëääð ñ" ççñýæ, ðçðýññëýæ ääëäää öëñ íü + äaçððð ýçíëë ñýöäýëäýýðð ðäí ääðäççë.

Äaçðüä ëéíöçç ðóäæëäæ ää+, äëääääëðäë äæëëäð ðóë ëíííäíëóäí äçöýýäýöççíëëöýý çíëëä °íä°ð áíëäíæ ðäðíä. Èíäýñíýð Ìíííäíëúí çíäýñíëë çëëäýðäýä+äëéí °ðñ°ëä°ð +äääð öëäí äääñäæ, çð ðäðëä, äððëëúí çäð çýýë äýýð ëíííðúí ääðää äääí ääëëæ, öëí ääð ýíý ñäëäð óíäð äðóëðäë.

Ì °í ääääää íðíóóäúí æøýýíýñ ðäðäðää, ð°ä°° äæ äðóéí (ðäðëäëäíäëéí) äaçðð çë ð°äë°ð ð°ð°íäëéí ðäðäð ííääóóëääääççë. Äaçðää ðóäæëäæ ää+ëðää, äýýðýýñ íü çë ð°äë°ð ð°ð°íäëéí ðäðäð ð°ëä°ë ýäæ äøëäðäë äæëëäð äý?

Ōī, ðaóāāðò, ìðīí íóòāēí āāçàð ò°ē°āē°ēòēéí ānóóāāē ì °í ē áçðōyā, çāñāā āāðāā íāðūā ì °í ē "āāçðūí òóāāēāāā=ēí" áíēāñíñíð āāēēāāēūí ìð-ēíā āāñ ýíā áçðāççēē āāēíā. Ōā íū āðā ēðāyā °°ðñā°° ýðyēæ çíyāçē āāçàð āāāāā òēí āāð ççíēēāyý òóāāēāāā, òçðýññyēæ ýðyēñí ýýð æēí òyíý çàò çýyēēēí òāðūōāā ýðēyō þì .

Āāçàð òóāū=ēēæ āā= +āāòāçē ēðāyāyā 100 āā āāçàð òāðēāēāíāēēí āāçàð, 5 āā ìíāñíí ū òāēāāē ýçyì øēò ýðò Āāçðūí òóóēēāðāā íēāñíñíā āāēāāā øçç äýý äyæ ì āðāāò òçí āāēāāā. Äyóyē çāñāā āāðāā ēí äyæ ýçyì øēòēēā ò°°í òíñí ū (òçðýññyý ò°ē°°āçē áíē, āāçðāā àøēāēāāçē áíē äyō ì ýò) òyēāāððāí çí äyñēyēyýð òóóāēæ áíēæ āāēāāā. Í °ā°òyēāççð, āāçàð ýçyì øēæ āāēāāā òçí òççíēēāyý āāðūōāāēæ çýyē āāāò ýððāçē. Èēí ā āāçàð ýçyì øēæ āāēāāā òāðēāēāí +ēā āāçàððāā ýçí ēē ñyðāyēāyýyýð òāí āāò ñyāyēò āóðāò āā òççíēē ēðyāçē āāēí āā áçðōyā āāēò áíēíí.

Äçāí ýēð, ñāí āē: Èēí ā Āāçðūā ēðāyíā °í +ēççēyō òóóāē ýíý òóóēēēā °°ð-ē°ð°°ñ °°ð āðāāçē. Ōóóāēí ìðīí íóòāēí òāðēāēāíāēēí āāçðūā íēēò íāñāíā òçðñýí ēðāyāyā òóāāāāāāā, ñóāāēāā ñóāāēóóēæ òóāāāò òyðyāòyē. Èí äyñíýýð āēā āāçðūí æēí òyíý ýçyì, òāðì āð áóé áíēāíæ, òyā āāçðāā āð-ēēæ, òāòííēíñē íyāððççēíý.

2. "Āāçàð òāðēāēāí ò°āæççēyō ñāí" -āēēí äyā òyðāççí Āēòāí äýðyē:

Ōāí āēēí āíē íū ýíý òóóēū Ì ìíāñē òēñūí ēðāyíā āāçàð °í +ēççēyōyýð çāñāí -íāñýí òóóēēēā ç°ð-ēæ °ðð°ā ýçyì øççēyōyýð áíēñíí āā Ì ìíāñē òēñūí çíäyñíēē ò°āæēēēí ççyē āāðēí òēāēā "āāçàð íū Ì ìíāñē òēñūí òññāāð òíāòííē, íēēāí ēēí ò°āæēē, āþóēāçē āāēāēūí āāðāēāāā" äyæ çāñí ūā òāíāāò í°òóēēēā ççēñāyæ āāēāāā þì. Æēøyēāyē, òóāū=ēāò āāçðūí ēāíòūā (äyýā òyí æyýā) òðūā íū 1,5 òóāū āāēāāē çíðēí æðíē äyæ ççāyā āāēñāí á°ā°°ā ýíý òóóēēāð òíāñðòíē áēø āāēāāā āā āēāíēē ççyæ āāēāāāāāð Ì ìíāñē òēñūí íēēò āāçàð íóòāēí 15 òóāū òóāū=ēāāāāò äyæ āāēíā.

Ì ðīí ñóóōí ū āāçðūí òóóāēā: Ō°ā°° ìðīí íóòāēí òāíā Ōēāāí āāāðāð áíēíí ò°ā ñóóðēí āāçàðð òóóāð ūā òíðēñíí íū øóāāðāā áóñ, ýðò òyāø áóñ ççēē áíēñíí á°ā°°ā āāñ ē -íāñýí òóóēēēā øóóā ç°ð-ēæ āāēāāā ýāāāē ì °í.

Āāçàð òāðēāēāíāēēí òāēāāēí òóāū=ēāēūí òóóāēā: Äyýð āððāñāíāð òóāū=ēāò āāçðūí ēāíòūā òíāòíñíāçē íū ýíý òóóēēēí íyā òíñðòíē äyæ ççāyā. Āāçðūí ò°ē°āē°ēò áçðōyā ò-ðāñ ñòí, ìðīí íóòāēí çāñāā āāðāā íāð äyē+yýðēēí āāçðāñ āāāā āāāāð òāñēæ òóāū=ēāāā āāēò áíēíēòííðē. Ýíý íū ēò āþóēōāē òāí āēāāā áíēíí.

Āāçàð òóāū=ēāēūí ýððēēā āēíāā, íēēñēyēēēí çāñāā āāðāā íāðò °āñ°í. Ì ðīí íóòāēí äçēøyðāyō çāñāāēāēūí òāíā ò°ðēēí °í +ēēí òóāū=ēāēūí ēēí òāðēòóēāāāðāē òyñāēēā òāðēòóóóēāò íū òóí āþóēòāē. Ōðūā íū ìðīí íóòāēí °í + òóāū=ēāēūí ēñíēññíí òííí á°°í çāāððāē āāðāñíāāñ áíēæ òyāíēēā òāðāí áóóēāāæ, Ō°ðēēí °í +ēēí òíðíñíā āāēāóóēñāí. Ōā íū Ì ìíāñē òēñūí Èð òóðāē ççíā øóóā òyíāēò òāāūæ, óāēðāāð, çççē þì äyðyā ýíý òóāū=ēāēūā Ō°ðēēí °í +ēēí òíðíñíñíð āāí æóóēāí òyðyāæççēyō ñòíē āāēñāí. Äyóyē ìāñíñēēí āāēēāāð āāēēāāē, íóāāēāā, çāāððāē āāðāāò áíēíí æ áçðāyýā āāēíā.

Ì ìíāñē òēñ 1959 ìíññ òíēø íēēðāyý 1,7 ñāy āā āāçàð òāāāēæ òāðēā òāðññíí āāñ 1,3 ñāy āā āāçàð áçðōāyāyāyā āāēāāā āā ççíēē 750,000 āā āāçàð íū çðæēē øēí òyē, çēññýí íū çðæēē øēí ýýð ò°āēēē°í ñāēí āāçàð áēø. Áóí āāæ yēçì āāēēí (çðæēē øēí ēēí) òyí æyý 4-5 òóāū āāēñāí áíē ìāñí 1,5 òóāū áíēæ áóóðāāā āāēíā. Í °ā°òyēāççð äyēðēēí òāā óóðūí áóēāāðēāāñ áíēæ ò°ēæēēò ýāāāāāæ āāēāāā āā äyēðēēí òāā āāāāð òāēññēēí ì¹-āāð áóēāāðāðāā òāðēāēāíāēēí āāçàð òíēøíñ 300 ēí -āāð òíēøēēāíā äyñýí òíñííí āāēāāā. Ýíý òóāāāð āā- ççāyē ìāíāē áíēíí æðíē òāðēāēāíāēēí āāçàð ìāñí òíēā °ðā°ðāēēí 50¹-āāñ òíēøíñ áíēíñā āāēāāā āā ýíý íū çíññýíäyý íēēò òāðēāēāíāēēí āāçðūí ēøyíò íū òóóðāē, ò°ēæēēðēēí áçñyā ìðæ āāēíā äyñýí çā þì . Èēí í °ð°°ēā āāçðūā òóāāēāāò, òóāāēñāñí āāðāā

óóóáéí òçì ççñ çð äçíðýé àæééèáð ýñýò íü ýðäýçýýóýé àñóóááè þì. Òaðèí ààçðüá íü çíýäçé °á+, ýðñäýéèéá íü ççðççéäýé è çð àøèáðáé ááéæ áíéíí.

Åááí ü óððøèááááñ òàðáðáá ààçðüá çíýäçé òóááàðèèæ °áá°á "áçñ íóóáèéí çàð÷èì " äýæ ááéááá. Ýíý çàð÷ì üá áàðèì òèáí óóóáéí ìðíí íóóááð ìðøèì ñóóááà èðäýäýä òàðèèèáí áèéí ààçðüá íü òóááàðèèæ °á°ò òýðýäóýé þì.

Òaðèèèáí áèéí ààçðüá òóááèèñáí áàð òçíñíèé äçðýýäýòççíèé çíý íýì ýäáýò áà òóááèèæ áàñáí òçí òáàð íü òçðýýñéýäýé äçðýýäýòççíèé çíýä òóááèèæ áàñáí çíýýñ áááí à òçðýýñèéí çíý øèíäýæ ì àø °íä°ð áíéíí.

Äçáí ýèð, ñáíáè: Èéí ä ààçðüá 35.000⁴ ìð÷èì ì áðáí èè+, òàðèèèáí÷ áíéíí ò°á°ò ìðøèì ñóóá÷ááá °ì ÷èççèæ °áñí°ðð çèèäýðèýéèéí ñóóðü òàðèèèáá áóé áíèæ, ààçàðð ýçíèé ñýðäýèäýýäýð òáí ááð áíéíí. Ýðñèéí ýóýñò ààçðáá °ì ÷èèæ áàñáí òçíèé ì ìðèááðè øàè °ðð ááéááá. Áð íü ààçàð òàðèèèáí áèéí çèèäýðèýé òáá ááááðááñ øàèðóááèñáí ýðñäýé èðóýé ççèè á°á°á ì èèèðíè àøèá ìðèíáí ìèæ ÷áááááçé ÷ "áè ààçàððáé, ì èíèé çð òççðýä ààçàððáé" áýñýí ñýðäýèäýý íü èðäýäýä òç÷ ìðóóèèáá. Áð íü íýä °ðð, íýä èðäýí 300-600 áá-ä è çð äçðýýèðýé, àøèáðáé àæèèèæ ÷ááááá áýñýí òííòíí ááéááá. Bàááí ááá çàð çýýèèéí äçèèäýýí èéí ýäðáá èéí ì ìðèì àèü òóááèèááðüá òçì ççñ °ððñá°ò ñííáíæ ááàð ááééäçé.

Ààçàðð ì ìííííèü ççñýò çèè ýäèèááñ ááéíáá ñýðäèèèýò òýðýäóýé þì. Òýò èð ì ìííííèü ççññýíýýñ ñççèäýý ààçðüá áàðèí òóááàðèèèáð øáàððèèáá áàð÷ çèíýýí áíèñíí òíðèíèèèè áááíü ìðíü æèøýýíýñ àæèèèááááá (Òèèèíèèí, Çèì ááááá). Áèä ççíèèá ìíðáí è áí òáàð÷, ýðð òýäø ááéð, øáàððáá ááéð çàð÷ì üá áàðèì òèáð , ñòíè.

3. Ò°á áéí áèéí Æàðááèáí ò ñòí ùí Çáááè áááèéí ààçàð òàðèèèáí áèéí "Áñ°í òóóè ÒÕÈ-èéí çàðèðáé °.È."

Ààçàð °ì ÷èççèýò íü ççéðýé. Òaðèèèáí áèéí ààçðüá òóááèèááè òýí ÷ áá÷ ÷áááðáçé, òýäýí æèè áàðááèáí òðááð àèáñáí, æèæèá áæ áðóé ì °íá°áçé ó÷èð áð°òñ ààçàð áá÷ ÷áááðáçé, òaðèí ààçðáá ì °íá°ðýé òçíá àèèááá èí ì íáí è áàì ìóóð÷ ñçèðíý. Èéí ýýñ ýòí èé 3-5 æèèä çíýäçé °ì ÷èççèýò, ýñäýé ì àø ò°íá°è°èððýé çíý òíáðííæ òýäýí æèèèéí áíòíð òçíáçé çýýèýð °ì ÷èççèýò.

Ì áííáèéí òóóèüá ááéáááááð áíè ààçàð °ì ÷èççèýýä òàðèèèáí÷ááá ýì áð ÷ á÷ òòñ áíéííðáçé.

4. Ì °í èíí íáíèéí òðáèòíð÷èí Ò.×:

Áèä áýð äçèèéí òýðýäóýýíèé ààçðüá °ì ÷èèæ ááíà äýæ ááýððáé ááéááá. Òaðèí òàðèèèáí áèéí òáá ààçðüá °ì ÷èèæ áá÷ ýááááá ÷ ÷áááðáçé, ó÷èð íü ì °íá° ááéðáçé. Ì áí áé àì äçèèéí 6 òçí ààçðááð è àì üááðááá. Ì íýäçé áóþó ì àø èð ò°íá°è°èððýé °ì ÷èççèäýé àì üáðáèä òòñ íýì ýð áíéíí. Ì íýýð °ì ÷èççèýò òóóèèéí çàèèðüá °ðð÷è°ò òýðýäóýé. Áèä ýäóó ááéíà øçç.

5. Áàððáí óóè áéí áèéí Øàðüí áíè ñòí ùí ì áè÷èí Ò.Á:

Ì áè÷èí òçíá ñòí, áéí áèéí òáá ò°áá òáøáá ááèøèíáèéí æáàðáí ààçðüá çíýäçé °áá°è ááýððáé ááéèäçé ýäðáá.

⁴ 1992 ííü òííòííáííð èéí òííííü ì áðáí èè+, òáðí èè÷ áàçàð òàðèèèáí áèéí ñáèááðð àæèèèæ ááéæýý.
⁵ Çàðèì òçì ççñèéí òçññýíýýð áèä òýáí èé íýðèèä äçðí ýýð áè÷ýýäçé áíéíí.

Öýdyaëýyã çé öóóéééã ñáéí ì óó äýæ öyëýöyã ýððäýíý. Ì °ðã°ã èðýöýýð ñáéí ì óó ì ü ýëããðãã èðí ý, öýð çãã ì ü çãñ- áí éí ì.

Äí äü-óóã äãçãð °ì ÷è°ò ðãããð ð°ã ñóóðéíããã è ýðüæ ááéíã. Ò°ã ñóóðéíããã äãçãð °ì ÷èæã äããðüã ççéóýé äýæ ýðüããã. Òãðéí °ì ÷èæã äããð äãçãð ì ü öçðýéöýöã çé ááéö. Äãéáíçããããã äýöyã è ìãííãééí ááéããã äééóóããã ì ü äãçãð °ì ÷èççéíý äýöyã ìééãðíé äãçãð ááéöã çé. Ì äé-èã áíé ñóí üí ð°ãã äýöýñýý áéí äééíöãã ð°ãã æããðãí äãçãð ìéííã äã-èö þì ñãí äýñý ýðèãðãé è ááéããã þì áéëýý.

- ðãéé øéì öýé äãçðüã °ðñ°æ äãããã áóñãã ì óó, öýðýã áíéíöííðã çé äãçãððãé è çéäýö áéé äýöýñ èö áí öããð-, äýèðãýé æãéé ñáéí öééöã çé áíé áíéíðã çé.

10. Ì äé äæ äðóéí öçðýýéíãééí Äýé-ýýð, öýæýýéééí ñãéããðüí ýððéýã-, "Äýé-ýýð öñí ü öíéãííí ü äð°íöéé°ã-" Ñ. Öýðýí äãø:

Òãðèãéáíãééí äãçðüã èðãýãýã °ì ÷èççéýö ãñóóãéüã øééãýã ìððéñíí äðéã äýé-ýýðééã öóãüã °ì ÷èççéýö ãñóóãéüã ìððéñíí ì ü ýãð äðããã çé ýíý öóóéééí öííððíé ì °ì. Äýöãýý ýð-èì æñýí (éí ðãíñéã) ì äé äæ äðóé ö°ãæ°ã çé, ìççãéééí ì äé äæ äðóé ýððýéæ ááéããã °ì°° çãã äýé-ýýðééã öóãééí °ì ÷èèã øééæççéýö ðãããð ýðèö ì ü ýðð äýãýãöýé ñãíãé ì ýã ááéããã. Ýð-èì æñýí ì äé äæ äðóéã ö°ãæççéüã äýãýé öãðéí öããéáíãééí, °ððééí äýñýí °ì ÷èññ°ì äãçãð öýðýãöýé áíéí ì.

Ýíý öóãããðãã ÷ ì äé-èã öããéáíãééí °ððééí äýñýí äãçãððãé áíéíö öçñýéöýé ááéããã. Ì áíãé öçðýýéí äýñýí äãðóóí áíéíí ð°ã, öççí-éýí °íã°ð öóéüí áçñýã ñóóããã 100 äãðóé ì äé-ãüí äóíã ñóãããããã ýãóóéæ ççýöyã öýãíéé 90 öóãü ì ü °ððééí äýñýí öããéáíãééí äãçãððãé ááéöüã öçñãýãýý èýððéééñýí ááéããã. Öýãéãýýð öýã ýð-èì æñýí (öãðí äðééí ì äýãééí) ì äé äæ äðóéí ðãããð ð°ñ°è°é áãããðãé ÷, ýì äð ÷ äýñýí °ððééí äýñýí öããéáíãééí äãçðãã °ãñ äýéðãýæ, ááéããééãñ øãéöãããéãð öãí äãðéãã áããã ÷ äýñýí áóóðóóéüý äýæ ýðüããã áíéñíí. Òãðéí äíãééí áçñééí ì äé-ãüí öóãüã ýíý ì ü öýöçç ãñóóãééí áíéíã- öýã öããéáí öééö áíéíéöííöíé äãçãð öçðýýñééí æððí äãð °ãñ öãðüæ, öããéáí öãããð, ýíý ÷éãéýýýð ì öóãééí öãí öãéããã öãí öãð- °ðð áéí äã, ìðíí ì öóãééí çãðèðãããðãé äýðýý ááéãóóéãð áíéíí æ ýðýéöéééãýã ááéíã.

Äãí ì äéããð äããíããã ýããðã çé äýãýã ì äãíü öíãíððíé áíééíí äýæ ì äé-èã ýðüããã áíéñíí. Ñóããéãããíãñ ççýöyã ö°ã°° ææ äðóéí (ì äé äæ äðóé, öãðèãéáíãééí) öíñéíííí æãééãããããí ä çéé æãééãããããããã ÷éãéççéýö öçñýéöýé ááéãããã ì äé-èã 100 öóãü èýýððéééñýí ááéããã. Ééí ä ì äé-ããã ýããæ öããéáíãééí äãçðüã °ì ÷èççéýö, çã çé þì äýöyã ýçýì öççéýö äðãã öýí æýýã äããð öãã áíéñíí.

11. Äãýíãíé äççðãééí 17 áóãããð öíðíí, Ì ððííü 1-29 öííöíã ñóóã- Ì . Bãããí:

Ì áíãéö 8 ö 14 ì äððééí öýí æýýíéé äãçãððãé. Ì áíãé ýíý öããééí áééöóã áçãã èéí áããã öýí æýýíéé äãçãððãé þì. Ì áíãéö àì áçé 5, ýíý öãøããíã 42 äãðü æééãýý àì üããð- ááéíã. Ì éíéé áíãéííð ééí öãããí æéé àì üããðñãí äãçãð ÷ãíãðã çé áíéã èéí ýñ ÷ èðýýãçéã çé áíéñíí. Èðýýãçéã öíöííñ °ðð ááéðøééã äãçãð °ãã°é öýíã, öãðééãããí, öñ öíðüã è äýéýí áíéãíö öýðýãöýé. ãã°ö äãçðãã ì öóö öýðýãã çé. Äãçðüí öóóéü, Äãçãð °ì ÷èèéééí öóóéééí ðãããð ñðððãé-ééããã öýðýãöýé ááéíã. Æéæéã áðíöþð äãðããð æèøýýãýýð äðã öçí ýíã ì ééãóóéãð öýðýãöýé ááéö.

- Ëðǻýí, àæ àðóéí íýǻæ, ááéǻóóééǻǻǻ ð°ñ°é ñííǻíí ðǻéǻǻðóóéǻò çǻð÷ì ààð ãàçǻð °ì ÷èççéýð, ýçýì ðççéýð æóðǻì
- Çǻðèì ãàçðùǻ òéñùí ðóñǻæ òýðýǻóýýí ã ààð æóðǻì
- Àæ àðóéí íýǻæǻ çééǻǻýðéýé, çéé÷ééǻýý ýððéýð çíðéóéǻéòǻð ýçýì ðççéýð ãàçðùí ãýýǻ òýì æýý ýǻǻýýð áíéíí.

Àðǻǻǻí ýðð ççéí àéðóóǻ íù ðóóéééǻ àì ùǻðǻéǻ íýǻ ì °ð íééǻíí ç°ǻ òýðýǻæççéýðýǻ ÷óðǻé à÷ ðíéǻíǻǻíé ççééé ãàðèì ò æé÷éǻ áíéñí ùǻ òýì ãýǻéýð íù ççéóýé.

Óóóééǻ çǻǻñí ù ãǻǻóó ãàçðùí çíý, ñóóðù çíýéǻýý ðééð æóðǻì, ãðǻǻ÷éǻéùí ð°ñéééǻ áíéííǻñðóóéǻ Çǻñǻééí ãàçðùí ðóðǻéǻǻǻǻǻ ðýéýéóýð, ì °í Ààçðùí ð°éǻ°ðééí ðóðǻé ðóóéééǻ ðéíý÷éýí °ð÷ééǻ Óéñùí Ëð Óóðǻéǻ °ðǻ°í ãàðéòǻð ãǻñ áýéðǻýǻ ááéǻǻǻ ãæ.

3. Ààçǻð çíðéíí ááéǻóóéǻéð, éǻǻǻñððùí ãæéùí óǻéðǻéǻǻǻ, çíðéíí ááéǻóóéǻéð, çéé÷ééǻýýǻ áíéíí éðǻýǻééí ðóǻééí °ì ÷ééí ãàçðùǻ çé ð°ǻé°ð ýǻ ð°ð°íǻééí ççððǻýéǻ ççððǻýð ãæéééǻǻǻǻ ð°íǻ°í ðóóððǻé, ÷éðýǻǻýéǻçé, éðǻýǻýǻ íéð ááééǻǻ ççǻíýýñ ðóñ ðóñǻǻǻ ááéñǻí 3 áǻǻíðéǻǻééǻ íýǻðǻýǻæ, "Ààçðùí ðǻðéééòǻǻ, ãǻíǻǻçé, çóðǻǻ ççéí ãàçǻð" áýñýí íýǻ áǻǻíðéǻǻ áíéǻǻí çíðéíí ááéǻóóéǻé, ðççíéé ççðýð, çíðéíí ááéǻóóéǻéòùǻ Çǻñǻééí ãàçð 2002 ìí ù 12 áóǻǻð ñǻðùí 27-í ù °ǻðééí 95 áóǻǻð ðíǻðííéííð ãàðéǻí 2003 ìí ù 1-ð ñǻðùí 1-íýýñ ðéíý ççððýýð ãæéééóóéǻ ýðýéǻýý. Óéñùí òýì æýýí ã ãàçǻð çíðéíí ááéǻóóéǻéð ðééð ãæéé íǻííǻííð 5 áéí ãǻǻñ áóñǻǻǻ ðééǻǻýǻ áóóñ÷ýý.

4. Ààçðùí ðóðǻé ðóóéù ííððíé ç°ð÷éǻǻ°ǻ éðñýí °ì í °ð áóðǻǻǻéùǻ çǻñ÷ çàððóóéǻð, ãðééǻǻð ãðǻǻ òýì æýýǻ 2003 ìí ù 1 ççǻýýð ñǻðùí 1-í éé °ǻð°ñ ýðéýí ãǻǻǻ ì °ðǻñ°í Ààçðùí ðóðǻé ðéíý÷ééñýí ðóóéééí ãǻǻóó ýíý ìí ù 4 ççǻýýð ñǻðùí 1 òçððýé íééñéýé, çççðǻççǻýǻ áíéíí áéí ãééí ð°ǻ, ñóì, áóñǻǻ òíð, ñóóðéí ã çíðéíí ááéǻóóéǻ áóóñǻǻð ãæéùí òýñǻççǻ ãàð÷ ãæéééǻǻ ááéí ã.

5. Ëðǻýí éé áíéíí òýǻí éé ãýð ççéééí ççððǻýéééí ãæéùǻ ðóóéù ðíǻðííí ãééí ãǻǻóó òýǻóýéǻæ, áéǻǻí ñí ù áíéǻí ð ãæéùǻ ãàçǻð °ì ÷ééééí áýéðǻýé ðǻí ãòó íýǻ ÷óðǻé ãðǻǻ òýì æýý áíéǻíí áéí ãǻ, ðíðóóǻùí òýì æýýýýýð çíðéíí ááéǻóóéǻ ááéí ã. Ýíý íù éðǻýǻ ãýð ççéýýýýý ãàçǻð °ì ÷ééí ãǻ÷, àì ùǻðǻé ãðóéǻǻǻ °°ǻ ðàððóðǻ áýððóýýé ÷éðýǻýé ò÷ðóóéǻðçéǻýýð ð°ð°ñ éðǻýǻýý çéé÷éýð çéé÷ééǻýý ð°íǻ°í ðóóððǻé çíðéíí ááéǻóóéǻéòǻ çéýì æ í°é°° çççéýð ãðǻǻ òýì æýý áíéíí ãýǻ ççýǻ ááéí ã.

6. Óóóéééǻ òýðýǻæççéýð áýéðǻýé ãæéé ðǻí ãǻǻǻǻð ì ãǻǻǻéǻéðǻé áýǻ ççýǻ. Áýóǻýý òǻǻ ðóǻǻóǻǻ áéǻǻǻ áíéíí òǻçé. ßéǻí áóýǻ òíð, áóñǻǻ ð°ǻ, ñóóðéí ã ãàçðùǻ ðóí ýðì çǻí ãàðǻǻçé ýçýì ðéǻ, ðàðǻǻ, ááéðéí ãàðù÷éðñǻí íǻííǻééí áýððóýýéééǻ ãǻǻǻí ðóóéǻðǻǻ éð òç÷, çàðǻǻé ÷éðýǻǻýé ãàðǻð íù íééǻíí ãéðíé.

íyāæéí ýçyì øèëä áæéääá áíēīā+ çīðèøéàèøúí äääóó òí ð æèè äaðāæáí àøèāèäääçé òaðèæèáíæéí òàèāèéä òóðāáí ää+ äaðèí òóāāðèèæèòāā íðóóèāò ýðò Åaçðúí òóðæè òóóèèéí 40.1.6-ä çāāāñāí áæéää" äýæý.

Àèáíèé ççýæ áæéääāāāð ýíýòçç ãñóóæüüā øèéäýò òýä òýáýí òóàèèāāð áæéíà. - çíä (i) èīī íāíèéí ýçyì øèèéí áóñ āaçðúā (°ð°ð òýéáýè òóàèèāā òaðèæèáí ýðòèýò òçñýèòýè òçì ççñò) òóāāèāðòāā çíèéí ì àø ñæí ò°íã°è°èò ççççèýò, (ii) èīī íāíèéí āaçðúā äääóó ýðòýýð òóāāèāāæ āñāí èðäýä, òaðèæèáíæéí āaçðāà òíāíðòíé òóāāòāáíà àøèāèāðçé áíè ì °í òóðāāæ áóñāā òóāāèāāā áíēīò, (iii) èīī íāíèéí áóñ òaðèæèáíæéí āaçðāñ òóāāèāāæ āñāí èðäýáýä çè æèèèèääā ýòèýòýä íü òñèæèòāà ççççèýò. - çíèéä òàèéäðèäý:

i. Åaçðúí òóðæè òóóèèéí äääóó āaçðð òaðèæèáíæéí çīðèøéàèøāāð āaçðð òóàèèāā ýçyì øèí àøèāèææ áæéääā òaðèæèáí+äää òýðòçç āaçðúā íü çíýýð íü òóāāèāāæ °í +èççèýòäýý çíèéí ò°íã°è°èò ççççèýò ãñóóæüüā øèéäýò. Èíäýòäýý òaðèæèáí + äýð áçèèéí àì áçè, íðèíāúí áæéäèüā òaðāāèçáí òóāāèāáí āñāí āaçðúíò íü çíèéä āaçðð òaðèæèáí ýðòýæ áæéääā ýòíèè 3-5 æèèä áçðýí +°è°è°èò. (Èíäýñýí í°ðò°èä çíýäçé °í +èççèññýíòýè áçèòýò àðāā áíēīí.) Òççí+èýí òóāāèāñāí çíèéä 70-90 òçðòýè òóàèèð +°è°è°èò ò°íã°è°èòèèéí æòðì üā Åaçðúí ò°èá°ðèéí òóðæè òóóèèèä øèíý+èýí áàòèäðāāà òççíä íðóóèāò.

ii. Åaçðð °í +èççèýò òóóèèéí 35 áóāāð ççèèä çāñíāāð òñ òóóèèéí 28 áçäýýð ççèèèéí çāèèòüā (Åaçðð °í +è°+ èðäýíä òíðèèèíò ççèñ) ç°ð+ñ°í áíè óā āaçðúā òççèèéí æòðì āàð òóðāāæ ää+ áíēīòííð áæéääā. Ýíýòçç çāèèòüā Åaçðúí òóóèèéí 40 áçäýýð ççèèä (Åaçðð ýçyì øèò ýðòèéí äýð+èèäýýä òç+èíäçé áíèāíò) çāñāíòàè äæèè °ðã°æççèæ 40.1.1.; 40.1.3.; 40.1.4.; ýèáíäóýä 40.1.5. (ýðòèéí äýð+èèäýý ýçyì øèæ+ āaçðúí ò°èá°ð°ò òóāāòāáíä íü ò°è°òäçé) ì °í 40.1.6. (òçíäýòäýí ççýò òàèòāāáíäçéäýýð äýðýýíä çāñāí çīðèøéàèøúí äääóó òóðæèí āaçðāà 2 æèè äaðāæáí àøèāèāāçé) áóāāð ççèççäòýè èæèè òñòýè òāððèèüüā ì °í ýíä ýííæ íðóóèāò òýðýäòýè áæéíà. Òóðæèèäèè "°í +è°ò äýð+èèäýý ýçyì øèæ+ çè ò°æ°ò ò°ð°íæéí òàðāðāā òóāāòāáíä íü ò°è°òäçé" áíè ì °í "òçíäýòäýí ççýò òàèòāāáíäçéäýýð °í +è°ò çīðèøéàèøúí äääóó òóðæèí āaçðāà 2 áóðò òççíýñ äýýø æèè äaðāæáí àøèāèāāçé" áíè òççèèéí æòðì āàð òóðāāæ, òóāāèāāā çāèèò íðóóèæ áíēīò þì. "Òóàèéí °í +èéí òàèèèèäçé áæéääè" äýáýä íü òóðæèí òçíèè èèāáí ñíü °í +èä °ð ýðäýýä òàèñāí òíðèíèāíèä óā °í +è°è, òççíèè áçðýí áçðýí áæéäèüā ò°ð°ñ òāí āàð ýāèèüā òýèäýä. Äýòäýý °í +è°èä°ò áóé āaçðð äýýðýý áóñāúí àøèä ñííèðòíèä ñ°ðã°ð ì °è°è°èòçèò áæéäèāð çèèäýè, ýñ çèèäýè òèèæ áæéääā òíðèíèāíèä āaçðúā íü òóðāáí ää+ áóóæèāā òóāāèāāāāð íðóóèáí òóāāèāāæ, óèì āàð òóðāáí āāò æèèèèääāáíü çàðāèè áíēīí òíèáíñāíò òíðáóóèü ò°èá°ðèèä òççíýñ íèñíí íðèíāíñ äaðāóóèæ çèññýíèèä íü āaçðāà òóðāèèñāí ýçyíä íü °āā°ā íðæèèè ÁÍ Ó çýðýä íðííä áæéääā. Èèøýýèäýè, çè ò°æ°ò ò°ð°íæéí òàðāðāā ò°è°òäçé áíè 6 āàòü æèèä íü òóðæèí āaçðúā òóðāáí ää+ áóóæèāā òóāāèāāāāð íðóóèáí çàðñíü äaðāà 6 æèèèèéí çè ò°æ°ò ò°ð°íæéí òàðāðúā íü, çèè+èèäýýíèè ò°èñòýè ñóóðāáí ää+ çèññýíèèä ýçyíä íü °āā°ā ææýý.

iii. Åaçðúā °í +èèæ āñāí èðäýä, ýèáíäóýä òaðèæèáí+èä, òaðì àðççäýä òāàøèä ýíý +èèèèèèðāā íü òñèæèèèè ççççèýò òāððèèèèè íýèýýä íðíü òóðøèèèèñ æèèèèèèææýý. Åaçðð °í +èèæ āñāíāð òýä ýíý äàðóé áäýææ, òàòāðúí íðèíāí áçðäççèíý äýñýí íèèíèò òýð áçð òýðýæèäýýäçé íü áóñāá òèñúí æèøýýíýñ òàðāāāæ áæéíà. Èèí ä òaðèæèáí+äää çīðèøéñāí òáòíèèèéí òñèèèèèè, ñāíòçç çýýèèéí çèè+èèäýý, āāì øèä òíðèíèèñíí çāā òñèèèð àðāā òýíæýý, òííííòíí ææ áðóéí íýææòýè òðñ°èä°ð +ääāàðè, í°òèèèèä íü äýýøèççèýò çýðèèèä äääòāñāí èæ áçðýí ò°ð°èä°ð áíēīñðóóèæ, òýðýæççèæ áíēīò þì. Çàðèí íðííä èðäýä °í +èèæ āñāí āaçðāà ì àø áāā çíýýð çàðæ, óèì āàð āaçðúā ýðäýèòýíä íðóóèæ ýäòðèüä áóóðòèèè äýñýí Çāñæéí āaçðúí çīðèèè æèèèèèçèè òçðñýí áæéíà.

Õóóëü çúéí øèí æëýõ óõààí û àí êòí ð,
ì ðí òáññí ð

Î . Àì àððúú

"Øèí æýý÷ XXI" äýýä ñóðäóóëèéí
ýðõ çúéí ñàëáàðûí ýððëýã÷,
õóóëü çúéí óõààí û ì àãèñðð

Â. Áàòðúú

"Ýäèéí çàñãã, ýðõ çúéí ç°äë°ã°°" ÕÕÊ-í èé
çàðèððäë, õóóëü çúéí óõààí û ì àãèñðð

Á. Áàýð

Āyā- īđīī íóāēēí çàðēđāāī ūōāī °°đñ°āā°° āīēīī āyđ ážē, ðāī āāōāī ñāāāī, ī °ī ðāōōōēū °āñ°ī òžī žžñò àēū ÷āī āđðāē āāçđāāñ īēāīæ, áóñāā ēđāyāyā ÷āī āđāžē āāçāđ īēāīēīī āyñyī ī āđāāāī īēīī òīīāīīđ āāđāāā āāēīā.

Āāçđŭī āžđōāyē āā çāð çýýē

1998 īī ū āđāāī òī đāōāāāđ ñāđā "Āāçđŭī ēāāāñð, òyī àēð, āāçāđ ð°āæžžēyō āæēŭī ðōōāē" ðōōēū āāðāēæ Āāçāāāēæāī óēñŭī òyī æyýī ā Āāçđŭī ēāāāñð, āžđāyēēēī īyā ñēñòāī áóē āīēāīæyý.

1999 īī ū ðāāāōāāāđ ñāđā "Āāçđŭī çāð çýýēēēī ðōōāē" ðōōēū āāðāēæ Āāçāāāēæāī óēñŭī ēđāyā, ðōōēēēī yōāyāžžāyā óā çāð çýýēēēī ðāðēēōāāī ā °ī ÷ē°ā÷, ī īđōāāæ çýýē īēāīā÷, ī īđōāāæ çýýēāyā÷, ðōāāēāāī āāð āæēēēāāāī ū īđīēōīā÷, āīēīī òžđýñ çýđyā áóñāā āžēēāyýī ēē īđīēōīā÷īđ īđīēōīō yđō īēāīæyý. Āāāāāŭī ðāī (ēđāyā, ðāđyāēāēāžē òžī žžñ, āāāāāŭī āīēīī īēīī óēñŭī āāēāóōēēāāŭī ðāī) āāçđŭā °ī ÷ē°ēā°° ðōāīāēāāæ āāðōāāñ áóñāā òīðēīēāīēā āžēēāyýī ā īđīēōīāē āīēīō āæ. Çāð çýýēēēī žīēēā īđīēōīā÷ēā °°đñā°° òīāīðōīēēīō āā ð°ðēēī āīēīī īđīī íóāēēēī āāēāóōēēāāŭī çāðēđāā āāçāđ ðōāāēāāōāā ðōōāēī žāēēī çāð çýýēēēī ðāī øāāñ āīīāóóđ žīýýð ðōāāēāāæ āīēīðāžē žī āāēīā.

1999 īī ū āđāāāōāāāđ ñāđā ðōñ óēñŭī Ñāēā īāđŭī Ç°āē°ē°ñ ðīāðīīē āāđāāæ ðōāēēī °ī ÷ē°ēēēī āāçđŭī āyýā òyī æyýā ðīāðīīæyý. Óā ðīāðīīēīīđ çðāāāī ð°ðēēēī āyýā òyī æyý ðīāðīīñīī āāēīā. - žīā:

- Ī đīī í óōāēēī çāðēđāāīāāñ āāçāđ ðōāāēāāāē yīy ī ū īyā òžīā īīāāīō òyī æyýīyñ 500 āāðēī ēð;
- °ððēēī ī yāyēā āāēāā āīēīī īđīī íóōāēēī çāðēđāāī ū ī yāēēēī āāçđŭā īđīī ñóó ðóžó āðēēāāī ū çīðēóēāēðāāđ çāðāāē īyā òžīā īīāāīō òyī æyýīyñ 500 āāðēī ēð, ðāðēī ðīðēðīī æāžē āāçāđ ðōāāēāāāē īyā òžīā īīāāīō òyī æyýīyñ 600 āāðēī ēð;
- īđīī íóōāēēī çāðēđāāī ū í°ō°ā āāēāā āāçđāāñ ð°ā°° āæ āðóēī çīðēóēāēðāāđ çāðāāē āāā çýðāēēī ðīðēðīī æðīē āāçđŭā īyā òžīā īīāāīō òyī æyýīyñ 500 āāðēī ēð, ðāðēī ðīðēðīī æāžē āāçāđ ðōāāēāāāē īyā òžīā īīāāīō òyī æyýīyñ 600 āāðēī ēð;
- òīð ñóóðēī āāçđŭī āāçđāāñ īđīī ñóóōī ū çīðēóēāēðāāđ çāðāāē ðōōāēī ð°ñēēēī çīðēð žçžžēyēðýñ ðāī āāđāī ðōāāēāāðāāð ðōñ ðōñ çāāæyý.

Ī °ī āāçāđ ðōāāēāāðāā āāð īīðāðēāðŭī āāðāēāāæóōēāēðŭī ð°ēā°ðēēā Ñāēā īāđŭī Ç°āē°ēēēī 1995 īī ū çðāāāōāāāđ ñāđŭī ðīāðīīēīīđ āāðāēñāī āā āāçđŭā žð òžžðýā, yðīyđ í°ð°ð, yōyā yōāyý °āñ°ī āīē žīēēī āžīāēēī 1%-ēāð ðāðēī áóñāā āžð ðīðēīēāīēā žīēēā āžīāēēī 2,5%-ēāð āāēōāāð ðīāðīīæyý.

Āđī āī ē

Āāçđŭī ðōāū-ēāē

Āđī āī ē ī ū 29800 ēī² íóāāōāē, āāēāēī òžāōīyñ āyýð 400-4000 ī āðð īðøāīā āā īēđīēōīīāīīđ 3 ñāy òžī āī ðāē (īyā ēī² ðāēāāēā 123 òžī īīāāāīā āāēīā). Ōžī āī ŭī 30% īð÷ēī ī ū ð°ā°° īđīī íóāāð ñóōāā āā ð°ā°° āæ āðóē ĀĪ Ā-īēē 30% -ēēā žēēāyðēyāyā āæyý.

1991 íía óónāāāđ đíāđííēíí çāđēāñāí ōāāāñ ýōēýí āāçđŭí øēíýōāýē ýōyēñýí. Ýōíēē çā øāđāíā (1991-1993) ō°ā°ō æ æđōēí āāçđŭā ōōāŭ-ēēñāí āā đōó-ēí ÇŌŌ-ŭí āçđýēāýđççíā āāēñāí íđíōōāāñ đāí āēēí òçđççíā āāçđāā āçđýí ōōāŭ-ēēæýý. Āāđāāāēēí çā øāđāíā (1994 ííííñ đíēø) ō°ā°ō æ æđōēí íýāæççāēēā ōōāŭ-ēēñāí āāēíā.

Ō°ā°ōāēēí āçō íđøēí ñōōā-ēā āíēíí ō°ā°ō æ æđōēí çēē æēēēāāāā ýāōōēāđ òçñýēðýē òíòŭí íđøēí ñōōā-ēā āāçđđ °í ÷ē°ā- āíēæýý. Āýā- òñæōōēāēð, ō°ā°ō æ æđōēí ñāēāāđ āāðŭ ñāíòçç, çýýēēēí çēē ææēēāāāā, òíííā ò°ò°đ°íæ, āāçđŭí āøēāēāēð òāíāāēðāçē āāēāāāāñ çāđēí āýđðøýýē āāđñāí òýāýýđ āāēíā. Í ýā ōāđíēēí æ æđōēā āōíāæāāđ 1,5 āā āāçđđ íēāíñíí íŭ òýò æææēāđýí ó-đāāñ çēēāýđēýēēēā °íā°đ òçāøēíā ýāōōēæ ÷āāāāāççē āāēíā.

Āāçđŭí āçđðāýē

Í āííāēēí āāēāēāāđ ō°ā°ō æ æđōēí ñāēāāđŭí āçđýýí æēēā íýí ýāāççēýō, òç- òāđāí āāð ýāāēŭā āđēēāāđŭí đōēā ōāđí āđēēí òíđøíí, òíēāííā āāēāōōēāōāā Çāñāēēí āāçđāāñ āýí æēýā çççēæ āāēāāā āæýý. Āāçđŭí çāð çýýēēēā ō°āæççēýōēēí đōēā āāçđđ °í ÷ē°ō ýđðēēí āē-ēā āíēíí āāçđŭí ēāāāñðđ āçđðāýēēēí ñēñðāí ēēā āíēíāñđííāōē āíēāíō òāēāāđ āæēē çđāýæēēæ āāēāāā āā òāāøēā āāçđŭí çđ āøāēēā āýýøēççēýō, ñāíòçç çýýēēēí ñāēāāđð āāāāāŭí ō°đ°íā° íđōōēāēð íýí ýāāççēýō, āāāðāāēŭí òíāđíēðííā ō°āæççēýō çýđýāð āí òāāđ- āāēāāā ðí āāēíā. Āđí āíēā ýíý ÷ēāēýēýýđ ĀÍ Ō-ŭí Ō°ā°ō æ æđōēí ýāí (USDA) āíēíí ĀÍ Ō-ŭí Í ēíí ōēñŭí ō°āæēēēí āāāí òēāā òñāēæ āāēāāā āæýý.

Āýēðēēí āāíēíŭ òííŏñíííđ òñ ōēñāā çē ō°āē°ð ō°đ°íāēēí íēēð çíý íŭ çíāýñíēē íēēð āāýēāēēí 75% òçđðýēð òōāēēā ýçýēāýā āāēíā. Ēēí ā ýíý ñāēāāđŭí çđ āøāēēā íýí ýāāççēýō, òōāēēí òýāøēēēíā òç-ēēā āøēāēāí °í ÷ē°ē, āøēāēāēð, āāēāāēŭ íđ-íŭ āñōōāēŭā ç°ā çíðēñōíē øēēāýð, ēíāýōāýý Çāñāēēí āāçđđ °đñ°ēā°ōí āíēíí çíēēí í āđāíēçí ŭā āøēāēāí òýíāēð òāāŭæ çíðēðōōēāð òāēāāđ òāíāēāēāā-āŭí òñēāēōāāā āā- āæēēēāæ āāēāāā ðí āāēíā.

Āāçđŭí āçđðāýē, òççíēē āíōíđ ēāāāñðđŭí ñōāāēāāā, °í ÷ē°ō ýđðēēí āē-ēā íēāíō, çíýēýð, òçđýñýēýð, òōāāēāāð çýđýā ææēēēāāāāā òýēāāđðāí, òçíā ñōđðāē, ÷ēđýāāýē āāāðāē āāēāēāāđ āçēðýðāýð, ççíēē òðýíðēēā òōāēēí òýāøēēēí íýđāýæēēēí āāēāōōēēāāāāđ āçēðýðāççēāýā āíēíō çýđýāð òçēðçç āí òāāđ- āāēíā.

Āāēāđōñŭí

Āāçđŭí ōōāŭ-ēēāē

Āāēāđōñŭí āāçđđ íōāēēí íēēð òýí æýý 20,75 ñāý āā ççíýýñ 9,3 ñāý āā íŭ ō°ā°ō æ æđōēí āāçđđ, 8,3 ñāý āā íŭ íē, āōñāā 3 ñāý āā āāçđđ āāēíā.

Āāēāđōñŭí ōēñŭí çíāñýí òōōēēāđ ō°ā°ō æ æđōēí āāçđŭā ōōāŭ-ēāðŭā òíðēāēíñííñ āāāí ā ōōāŭ-ēēæ āíēíōççē āōñāā āāçđŭí æāñāñāēðŭā °ð òōōēŭ òíāđííí æííđ òíāđííæýý.

Ōñ ōēñāā āāçđđ òōāŭ-ēāēŭā 1999 ííŭ ā°đ°āāççēýýđ ñāđā "Āāçđŭí ōōōēŭ (Ēíāāēñ)" āíēíí 2000 ííŭ ā°đ°āāççēýýđ ñāđā Āđ°íðēēē°ā-ēēí çāđēēāāāđ āāðāēñāí "Āāçđŭā ōōōēēēí ýōāýýāēēí °í ÷ē°ēā øēēæççēýō òōðāē" æðđāí āāđñíāāñ òíēø òōāŭ-ēēæ ýōýēæýý. Ēēí ā ç°āđ°í ō°ā°ō æ æđōēí áōñ āāçđŭí çāđēí òýñāēēā òōāŭ-ēēæ āāēíā.

Ōōōēēēí ýōāýýāçççā āāçđŭā ç°āđ°í òíđ òýēāýđýýđ òōāŭ-ēēæ āā- āíēíí. Í ýāāççēýýðð, ò°ðēēí °í ÷ēēā òōāŭ-ēēæ āāāāē òççíā òíēāíāāíō āāçđŭā òōāŭ-ēēæ āāāð, òíđāōāāāđð, ō°đ°íā° íđōōēāēðŭí òíāíđðíē ò°ñ°ē òýđýāæççēæ òōāŭ-ēēæ āāāð ñŏíē ææýý. Āāāāāŭí ō°đ°íā° íđōōēāēðāē òōōēēēí ýōāýýā āāçđđ òōāŭ-ēēæ āāāð āíēíēōíōíē. Āýā-

Êaçaðõñðàí⁹

Ãaçðùí ðóáü-èäë

Êaçaðõñðàí äaçðùä 1992 ííííñ ýõëýí ðóáü-èäõüä íðíëäíæ ýõýæäýý. Ëõýýõýí õýí æýýíëë ðàðèäèäíäëéí ðàèäàèä ðóðàéí çäèéí íðíí íóðäèéí çàðèðäàäí ù óàèðäèäüí ççýí æýýð íëäíñíí äàéíà. Ææèèèääääää çíäñííñíí íëíí òàí ððàè, ñàí äèéí äæ äðóéí ääðäà íäð ýíý çää æèíý èäíèðàèèñò õýäýðèéí òàðí àðèéí í áíäæàð áíèæ ðóäèðñàí äàéíà. Çíýýñ ççäýí ðóáü-èäèüí íýð òçíä óíäæ, àðä íëí ù äóíä "íðèðäàðèçàðèý" äýæ íýðèýò áíèñíí äàéíà. Òàí èè ðàè, äàèèäèèüí äðäàð òàí äèéí çðæèè æèí ýé ðàðèäèäí äèéí ðàèäàèä íðíí íóðäèéí çàðèðäàäí ä íýð íççðõýé òçí ççñ íèæ ääñí äàð æèæèä ðàðèäèäí-èä ýí äð ÷ áíèíèõííäçè áíèæ, æðäðäà äóñ çð äääääðð òçðäýæäýý. Çíýýñ áíèæ ðáäõõñ òíð ðóó íççí æèæèð ýääè äaçð ääñàí äàéíà.

Ãaçðùí íõðèéí òèñüí äaçðäñ í ýäýèíí ýýð 1992-2001 ííä íèèðäýý 2,3 ñäý ääðóé èðäýä äaçð òí-èõò ýððèéí äè-èä ääñàí äàéíà. Äýðäýý òýääýðèéí 37% íü æèíýð äàèäòóèääñàí òíí ííòíí äæ äðóéí íýæççäýä òí-èõò ýððõý æèæççèýõýä òçð-ýý. Áíõõä òçðõýé òä ýððèéí äè-èä íü çõäðõí òçðýýñèýò ýððò íèäíæ äàèää äõõõä äñóóäè äçðýí æèèääýýäçè äçðõýä äàéíà.

1999 ííä Òáõõ ææ äðóéí íàí ääñ äaçðùí ðóäèéí òí-èõè íýäððççèýò ñàíäè Ì äðèäí áíòää íððóèñàí áíèíä- çíäñýððõýä äçèýäèýèççä áíèíò "Àððàí" ää "Æäèðíèñàí" ýñýðäççõýæ, äaçðùä äääääüíòàí ðóäèèääæ ääðò áíèíèõíí íèäííí äýæ áíèäííæèèæäýý. Ì áííäííð òçðýýñèéí ñèñðàí íü äaçðùä ýääýæ, ýñäýè àæèäèðäçè íððèæ äàèäää äçää òçèýýí çõäõõð- äàèäää äõõõä ýíý ðàèäð äðää õýí æýý ääðð, ðóðàèèääè äaçðùä çíýäçè íèäíò ðàèäð ñõðõä òç-íèèõýí æäðääää äàéíà.

Êèðäèçðàí¹⁰

Ãaçðùí ðóáü-èäë

1998 ííü äðäääðäð ñàðä ðóñ òèñüí íäñýí ðóóèüä õð-èõèò íððóèæ äaçðùä ðóáüä òí-èõò ýäèèüä çõäõõð-ýý. 1999 ííü ðàääðäð ñàðä Ãaçðùí ðóóèü (Ëíäàèñ), Ì íððäæüí ðóðàè ðóóèü, Òíððíííü ðóðàè ðóóèü, Òàðèèäí- òàðí àðèéí ðóðàè ðóóèü äàðèäí òèí äàð Êðäýíèè ðóóèüä íýí ýèð õð-èõèò íððóèñàí äàéíà.

Òóñ òèñàä íýä ñäý ää ääðóé òñæóóèäèððàè äaçðùä (íèèð äaçðð íóðäèéí 75%-èèä) ðàðèä-äää ðàðäææ õõõõä äàèäää áíèíä- òèñüí íèèð äaçðð íóðäèéí 25%-èèä ýçèäýä òàí ððàè, ñàí äèéí äæ äðóéí äaçðùí äñóóäè æèèääýäýäçè äàéíà. Ì òí òíð, ñóððèí ù äaçðùí òí-èõèèéí äñóóäè ÷ çàðèí ðàèäð æèèääýäýäçè äàéíà. Òàðäææ õñõí äaçðùä çàðæ ðóääèääðüä òíðèäèííí 5 æèèèéí ðóääðäðàè òíðèä ðàäññàí ää ççíèèä ðàðèä-äää äaçðùä ðóäèäð òí-èõò íýäèýä, ÷äääð äàèðäçèõýé òíèäíí ðàèèäðèääää äæýý. Ãaçðùí ðóäèéí òí-èõè äàèð ýñýò ðàèäðð òí äðäääí íäíí òçðõýé çðäýèæèèæ äàéíà.

⁹ Ýíý í äàðèäèèüä Òõä Àçè, Êäèèèççüí äñóóèäèððò ò ýðäýæñýí æèí æýý- Maðàð Àðí òèäííä The Central Asia-Caucasus äàèäòóèèäüí äýä ðóóääñí ää íèèõýèíí ýýñ ääää. <http://www.cacianalyst.org/Jan 31 2001/Kyrgyzstan Land Privatization.htm>

¹⁰ Ýíý í äàðèäèèüä Òõä Àçè, Êäèèèççüí äñóóèäèððò ò ýðäýæñýí æèí æýý- Maðàð Àðí òèäííä The Central Asia-Caucasus äàèäòóèèäüí äýä ðóóääñí ää íèèõýèíí ýýñ ääää. <http://www.cacianalyst.org/2002-07-03/20020703 Kazakhstan Land Privatization.htm>

Áàääää íðíóóáúí òóðøëää (Õàðüöóóëñàí òçíí ýãò)

Õëñ	Õçí àí úí òíí (í ýí äáí òçí)				Áàçàð í óòää (í ýí äáí èí ²)	Õóáü+- èàè ýðýñýí íí	Õóáü+-èàð äàçðúí ò°ð°è, òýí æýý	Õóáü+-èëñàí ñóáüàèð	Õóáü+-èëñàí àðää		Í ýá äýð áçëä í íääíð äàçàð (áóí äæààð)
	Í èéò	Õíò	Õ°á°°	Õíòúí òçí àí %	28,74		Õ°á°°	Õíò			
Àëääí è	3113	1206	1907	38,7	86,6	1991	Õ°á°° àæ äóóéí äàçàð 7000 èí ²	äýð áçëä (äýðäýý àèøççäèéí òííáííð)	çí ýáçé	çí ýòýé	1,2 àà (0,3 àà áçðèè 4 òýñýá)
Àçàðááé- æáí	7697	4383	3314	56,9	207,6	1996		Õóáü òçí	çí ýáçé		Áýýä òàè í ü í ýá òçí ä í íääíð ääçðàñ 600 ääðéí èð
Áæàðóñü	10274	7576	2698	73,7	169	1999	Õ°á°° àæ äóóéí áóñ äàçàð	Õóáü òçí	çí ýòýé	çí ýòýé	
Àçðæ	5006	3015	1991	60,2	65,3		Õ°á°° àæ äóóéí 762100 àà Õ°á°° àæ äóóéí áóñ 12328.9 àà	Õóáü òçí, °ðð, àæ äóóéí í ýæ	çí ýáçé	çí ýáçé (àæ äóóéí óóá 1 æèèèéí ðàðààð)	Í àí äíð äàçàð 1,25 àà, óóèäððää ääçàð 5 àà
Í íèäää	4380	2384	1995	54,4	33,7	1992	Õ°á°° àæ äóóéí 2014800 àà Í ðíí ñóóóí ù 299000 àà Àæ äóóéí 58600 àà	Õóáü òçí, °ðð àæ äóóéí í ýæ	Í ðíí ñóóóí ù ääçàð çí ýáçé, í/ðæéáé çí ýòýé	Í ðíí ñóóóí ù ääçàð çí ýáçé, Àæ äóóéí í ýæ çí ýòýé	0,1-ýñ 0,7 àà
Í ðíñ	147196	113821	33375	77,3	17075	1990	Õ°á°° àæ äóóéí 117,6 ñàý àà Í ðíí ñóóóí ù 183600 àà (33966 àà òóáü+-èääñàí) Àæ çéèääýðèéí 173400 àà (676 àà òóáü+-èääñàí)	Õóáü òçí Àæ äóóéí í ýæ	çí ýáçé	Í ðíí ñóóóí ù ääçàð çí ýáçé, Àæ äóóéí í ýæ çí ýòýé	

16. USAID Land Reform Technical Assistance Program Activities in Moldova, http://www.moldovaland.net.md/home_eng.htm
17. COMMUNISM TO CAPITALISM: RESTRUCTURING OF THE RIGHTS TO LAND THE EASTERN EUROPEAN CHALLENGE - AN OVERVIEW, <http://www.odyssey.maine.edu/gisweb/spatdb/acsm95/ac95016.html>
18. Russia: Government Takes Uncertain Road To Land Privatization, Part 1, By Sophie Lambroschini, <http://www.rferl.com/nca/features/2001/02/09022001121044.asp>
19. Kyrgyzstan: Voters Strongly Support Land Privatization, By Breffni O'Rourke, <http://www.rferl.org/nca/features/1998/10/F.RU.981023132522.html>
20. PRESS RELEASE, Embassy of the Republic of Armenia, <http://www.armeniaemb.org/News/Embassy%20Press%20Releases/LandPrivatization.htm>
21. Land Privatization: The End of the Beginning, by Leon Aron, <http://www.aei.org/ro/ro13112.htm>
22. Case Study: Albania, For: Regional Workshop on Land Issues In Central and Eastern Europe and the CIS, Budapest, Hungary: April 3-6, 2002, Prepared by: Kathrine M. Kelm, kmkelm@facstaff.wisc.edu; [http://lnweb18.worldbank.org/ESSD/essdext.nsf/24DocByUnid/E01DEB43DB7BEED585256BE200667F58/\\$FILE/Albania_ccs_draft_english.pdf](http://lnweb18.worldbank.org/ESSD/essdext.nsf/24DocByUnid/E01DEB43DB7BEED585256BE200667F58/$FILE/Albania_ccs_draft_english.pdf)
23. The World Bank: [Home](#) > [Dev Topics](#) > [Rural](#) > [Land Policy and Administration](#) > [Regional Workshops](#) > [Europe and the CIS Workshop](#) > [Europe and CIS Country Case Studies](#) > Europe and CIS Terms of Reference for Case Studies <http://lnweb18.worldbank.org/ESSD/essdext.nsf/24DocByUnid/C2D403E8BD1374D785256BE20066812A?Opendocument>